

รายงานการวิจัยเรื่อง

การใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดพิษณุโลก ตำบลบ้านกว้าง

Public Land Used of Phitsanulok, Tumbol Bangrang

รศ.ดร.อุไรวรรณ	วิจารณ์กุล
นายอดิเรก	พันธ์เขียว
นายรัฐเขต	สัมพันธ์ไทย
นางสาวธนาอนุช	แสงผล
นางสาวอรทัย	นิ่มแสง
นางสาวอุไรพร	จินต้วง

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ. 2550

คำนำ

รายงานการวิจัยการใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดพิษณุโลก โดยเน้นการศึกษาพื้นที่ดินสาธารณะในตำบลบ้านกร่าง เป็นการศึกษาสภาพการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะของตำบลบ้านกร่าง ซึ่งคณะนักวิจัยได้ทำการสำรวจและสัมภาษณ์กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้เข้าใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ งานวิจัยนี้จึงเป็นการรายงานผลการสำรวจในช่วงปีพุทธศักราช 2549 ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณอำนาจ น่วมเจริญ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลงด้วยดี

คณะผู้วิจัย

บทคัดย่อ

การศึกษาการใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดพิษณุโลก ตำบลบ้านกร่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณขอบเขต ลักษณะประเภท และรูปแบบการเข้าใช้ประโยชน์ของพื้นที่ดินสาธารณะของจังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษารายละเอียดใน ตำบลบ้านกร่าง วิธีการศึกษาเริ่มด้วยการศึกษาบริบทของพื้นที่สาธารณะในตำบลจากเอกสาร ประกาศ พระราชบัญญัติทางหลวง พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินศึกษาขนาดและขอบเขตจากการสำรวจพื้นที่ และศึกษาจากแผนที่ต่างๆ ทำการศึกษาขอบเขตของพื้นที่สาธารณประโยชน์ โดยใช้เครื่องจีพีเอสวัดพิกัดทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ และศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์จากการการสัมภาษณ์ สำรวจและถ่ายภาพตามสภาพจริง

ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ตำบลบ้านกร่างมีพื้นที่สาธารณประโยชน์ทั้งหมด 4 แปลง พื้นที่ 533 ไร่ 159 ตารางวา คิดเป็น 1.4 % ของพื้นที่ตำบล ได้แก่หนองชุมพล หนองอำปรีอ บึงแม่ระหัน และหนองบอน การเข้าใช้พื้นที่ดินสาธารณประโยชน์มี 2 บริเวณคือหนองชุมพล และหนองอำปรีอ ผู้ที่เข้าไปใช้ประโยชน์คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11 ครอบครองพื้นที่รวม 504 ไร่ 2 งาน 159 ตารางวา รูปแบบของการใช้ประโยชน์ในพื้นที่คือ การทำนา ส่วนอีก 2 บริเวณคือบึงแม่ระหันและหนองบอน ไม่มีการเข้าครอบครองถือกรรมสิทธิ์เนื่องจากเป็นแหล่งน้ำสาธารณะ

ABSTRACT

The objectives of the study on public land used of Phitsanulok, Tumbol Bangrang were to study the amount, the border and the type of occupied public lands of Tumbol Bangrang Phitsanulok. The research methods were literature survey on the context of each Tumbol and map analysis of the area. GPS was used to study the border of public lands. A field survey, photographing and deep interview were used to study the type of occupied lands.

The result showed that there were 4 public land areas of Tumbol Bangrang which occupied 533 Rai 159 Cubic Va or 1.4 % of the whole area of tumbol. They were Nhong Chumpol, Nhong Ampure Bueng Maerahun and Nhong Bon. Nhong Chumpol, Nhong Ampure were occupied by people who lived at the households no. 1, 2, 3, 4, 5, 6, and 11. They had occupied 504 Rai 2 Ngan 159 Cubic Va. The land was used for rice paddy field. Bueng Maerahun and Nhong Bon were unoccupied and they were still public water reservoir.

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ii	
บทคัดย่อ	iii	
ABSTRACT	iv	
สารบัญ	v	
สารบัญภาพ	viii	
บทที่		
1	บทนำ	
1.1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2	วัตถุประสงค์ในการวิจัย	2
1.3	ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4	เครื่องมือในการวิจัย	3
1.5	ทฤษฎี สมมติฐานหรือกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	3
1.6	ผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับและหน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	3
1.7	นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1	ลักษณะ ประเภทของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน	4
2.1.1	ลักษณะประเภทของที่ดิน	4
2.1.2	ที่มาของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน	4
2.2	การดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่สาธารณประโยชน์	5
2.2.1	อำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินสาธารณประโยชน์	5
2.2.2	ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน จำแนกตามประเภทของที่ดิน	8
2.3	การใช้พื้นที่ดินทั้งประเทศไทยโดยรวม	9
2.4	การอนุญาตใช้ที่สาธารณะจังหวัดพิษณุโลก	9
2.5	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
3	วิธีดำเนินการวิจัย	12
	3.1 การศึกษาริบท	12
	3.2 การศึกษา ขนาดและขอบเขต	12
	3.3 ศึกษาลักษณะและรูปแบบการเข้าใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์	15
	3.4 ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย	15
4	ผลการวิจัย	16
	4.1 พื้นที่สาธารณะจังหวัดพิษณุโลก	16
	4.2 พื้นที่สาธารณะตำบลบ้านกร่าง	16
	4.2.1 บริบทของตำบลบ้านกร่าง	16
	4.2.2 ปริมาณ ขอบเขต ประเภทและลักษณะการเข้าใช้ประโยชน์ที่ดิน สาธารณประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง	17
	4.2.2.1 ที่ดินสาธารณประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง หนองชุมพล หมู่ 6	21
	4.2.2.1.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล	21
	4.2.2.1.2 พิกัดที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล	22
	4.2.2.1.3 การใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล	24
	4.2.2.2 ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ หมู่ 4 และหมู่ 6	27
	4.2.2.2.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ	27
	4.2.2.2.2 พิกัดที่ดินสาธารณประโยชน์หนองอำปรีอ	28
	4.2.2.2.3 การใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ	29
	4.2.2.3 ที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน หมู่ 10	33
	4.2.2.3.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน	33
	4.2.2.3.2 พิกัดที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน	33
	4.2.2.3.3 การใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน	35
	4.2.2.4 ลักษณะและรูปแบบการเข้าใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลบ้านกร่าง	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
5	สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	37
	5.1 สรุป	37
	5.2 อภิปราย	38
	5.3 ข้อเสนอแนะ	39
	บรรณานุกรม	40
	ภาคผนวก นสล. พื้นที่สาธารณประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง จังหวัดพิษณุโลก	41

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 4.1	แผนที่ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แสดงพื้นที่สาธารณประโยชน์	19
ภาพที่ 4.2	ภาพถ่ายทางอากาศ ตำบลบ้านกร่าง	20
ภาพที่ 4.3	แผนที่แสดงที่ตั้งที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล ตำบลบ้านกร่าง	21
ภาพที่ 4.4	แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล จากการวัดพิกัด	23
ภาพที่ 4.5	แผนผังแสดงการเข้าครอบครองพื้นที่ที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล	25
ภาพที่ 4.6 ก- ข	ลักษณะที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล	26
ภาพที่ 4.7	ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ ตำบลบ้านกร่าง	27
ภาพที่ 4.8	แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ จากการวัดพิกัด	28
ภาพที่ 4.9	แผนผังแสดงการเข้าครอบครองพื้นที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ	31
ภาพที่ 4.10 ก- ข	ลักษณะที่ดินสาธารณประโยชน์ หนองอำปรีอ	32
ภาพที่ 4.11	แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน จากการวัดพิกัด	34
ภาพที่ 4.12 ก- ข	ลักษณะที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน	35

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาหลักที่สำคัญของประเทศไทย 3 ประการคือ ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด และปัญหาการทุจริตมิชอบ เป็นปัญหาเรื้อรังที่รัฐบาลทุกสมัยได้ดำเนินการวางแผนนโยบายในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ จนกระทั่งรัฐบาลในสมัยหนึ่งได้ประกาศการทำสงครามกับความยากจน มุ่งแก้ปัญหาความยากจนให้หมดสิ้นจากประเทศไทย โดยวิธีการที่ช่วยให้ประชาชนที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจมีแนวทางเพิ่มรายได้ เพิ่มกำลังการผลิต เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น และได้มีการให้ขึ้นทะเบียนผู้ประสบปัญหาความยากจนไว้ เพื่อจัดหาอาชีพและที่ดินทำกินให้แก่ประชาชน ในการจัดที่ดินทำกินให้กับประชาชนนั้น รัฐบาลได้ให้กรมที่ดินนำที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกัน มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นที่สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นสาธารณประโยชน์ ตัวอย่างเช่น ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ ที่รกร้างว่างเปล่า และที่ดินที่มีผู้เวนคืน หรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน มีที่มาหลายอย่างเช่น เกิดขึ้น โดยทางราชการประกาศหวงห้ามไว้ก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเกิดขึ้น โดยมีกฎหมายหวงห้าม เช่น มีพระบรมราชโองการหรือมีพระราชกฤษฎีกาหวงห้าม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478 เกิดขึ้นโดยการสงวนตามประมวลกฎหมายที่ดินประกาศใช้บังคับแล้ว เกิดขึ้นโดยสภาพ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ้วย หนอง บึง บางที่มีสภาพอยู่โดยธรรมชาติ ซึ่งประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันเกิดขึ้นโดยการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎร เกิดขึ้นโดยมีผู้อุทิศ เกิดขึ้นโดยมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง ตามมาตรา 5 หรือมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากที่ดินสาธารณประโยชน์มีจำนวนจำกัด และเพื่อให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นไปโดยสงบเรียบร้อยถูกต้อง กฎหมายจึงต้องกำหนดผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษา เพื่อมิให้มีบุคคลบุกรุกเข้าไปทำลาย หรือครอบครอง ถู้อเอาไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ที่ดินนั้นไว้สำหรับใช้ประโยชน์จนถึงอนุชนรุ่นหลังต่อไป จากประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 8 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือ

ทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น อำนาจหน้าที่การดูแลรักษา และ
ดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ต้องเป็นหน้าที่ของอธิบดีกรม
ที่ดิน ปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่ได้บัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ พระราชบัญญัติ
ปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2547 มาตรา 122 บัญญัติว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณประโยชน์ คือที่เลี้ยง
ปศุสัตว์ ที่สำหรับจัดไว้สำหรับราษฎรไปร่วมเลี้ยงสัตว์ร่วมกันเป็นต้น ตลอดจน ถนนหนทางและที่
อย่างอื่นซึ่งเป็นของกลางให้ราษฎรใช้ร่วมกัน เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอ ปัจจุบันนายอำเภอ
จะต้องตรวจตรารักษาอย่าให้ผู้ใดกีดกัน เอาไปเป็นประโยชน์แต่เฉพาะตัว

บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือการเฝ้าระวังเตือนภัยให้กับสังคม ในกรณีที่ดิน
สาธารณประโยชน์ซึ่งเป็นที่ที่ส่วนรวมใช้ร่วมกัน เพื่อผลทางด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพและความ
ปลอดภัยของประชาชน ที่สาธารณะที่เป็นธารน้ำหลาก ที่ดินที่อยู่ในเขตคั่นน้ำชั้นหนึ่ง ที่สาธารณะ
เหล่านี้เป็นสินทรัพย์ที่มีผลกระทบต่อทางสังคมและคุณภาพชีวิตของคนอื่นๆ ในสังคม ไม่เหมาะสมที่
รัฐบาลจะอนุญาตให้ที่สาธารณะเหล่านี้ตกอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ถ้ามี
บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าครอบครองโดยมิชอบธรรม อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินจน
ผิดรูปไป ทำให้ผลประโยชน์ที่พลเมืองส่วนใหญ่จะได้รับสูญเสียหายไป ทำให้ที่ดินผืนนั้น ไม่เอื้อ
ประโยชน์ต่อส่วนรวมอีกต่อไป และอาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ หรือความ
เสียหายต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิตของพลเมืองโดยรวมในระยะยาว ดังนั้น
การศึกษาเรื่องการในพื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดพิษณุโลก โดยเน้นการศึกษาในรายละเอียดพื้นที่ดิน
สาธารณะตำบลบ้านกร่าง จะเป็นการนำมาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ ในการให้ประชาชนรู้เท่า
ทันการเปลี่ยนแปลงของการใช้ทรัพยากรที่ดิน ซึ่งจะทำให้ประชาชนโดยทั่วไปได้ประโยชน์
ร่วมกันจากการใช้พื้นที่สาธารณะ เพื่อประโยชน์ของคนส่วนรวมและสอดคล้องกับการจัดการที่ทำ
กินของประชาชน

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาปริมาณและขอบเขตของพื้นที่ดินสาธารณะของตำบลบ้านกร่าง
จังหวัดพิษณุโลก
- (2) เพื่อศึกษาลักษณะ ประเภทของที่ดินสาธารณะของตำบลบ้านกร่าง จังหวัดพิษณุโลก
- (3) เพื่อศึกษาลักษณะการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดินสาธารณะของตำบลบ้านกร่าง
จังหวัดพิษณุโลก

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดพิษณุโลก ในเขต
ตำบลบ้านกร่าง

1.4 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มีทั้งการศึกษาเอกสารทางราชการ เช่น หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง จากแผนที่ต่างๆ แผนที่สภาพภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหาร แผนที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ เทคโนโลยีกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกด้วยดาวเทียมในการวัดพิกัดทางภูมิศาสตร์ การสำรวจพื้นที่และถ่ายภาพ การสัมภาษณ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนตำบลและผู้เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่

1.5 ทฤษฎี สมมติฐานหรือกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย ที่ดินสาธารณะประโยชน์เป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปัจจุบันสภาพแวดล้อม และสถานการณ์เปลี่ยนแปลง จึงควรมีการศึกษาสถานภาพของพื้นที่สาธารณะว่ายังคงถูกใช้เพื่อประโยชน์โดยรวมร่วมกันหรือไม่

1.6 ผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับและหน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ได้ข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางราชการเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะของประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ต่อไป

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ที่ดินสาธารณะ เป็นที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ที่สงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง หมายถึง หนังสือแสดงเขตของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดพิษณุโลก จำเป็นต้องทำความเข้าใจลักษณะประเภทของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินการดูแลรักษาและการดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่สาธารณประโยชน์ การใช้พื้นที่ดินทั้งประเทศไทยโดยรวม การอนุญาตใช้ที่สาธารณะจังหวัดพิษณุโลก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ลักษณะ ประเภทของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

สาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

(2) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

(3) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อมและโรงพยาบาล สำนักงานราชการบ้านเมือง เรือรบ อารุขบุรุษภัณฑ์ (กรมที่ดิน, 2538)

2.1.1 ลักษณะประเภทของที่ดิน

ที่ดินอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินมี 2 ชนิดคือ ที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา กับที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ที่ดินที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดาได้แก่ ที่ดินที่รัฐถือไว้อย่างเอกชน เช่น ที่ราชพัสดุ ที่มีได้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

ที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินได้แก่ ที่ดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือที่ดินที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินที่มีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

(2) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

(3) ที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เช่น ที่ตั้งสำนักงานของทางราชการ

2.1.2 ที่มาของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ที่มาของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเกิดขึ้นจาก

(1) ทางราชการประกาศหวงห้ามไว้ก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478

(2) การมีกฎหมายหวงห้าม เช่น มีพระราชกฤษฎีกาหวงห้าม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478

(3) การสงวนตามกฎหมายที่ดินเมื่อประมวลกฎหมายที่ดินประกาศใช้บังคับแล้ว

(4) สภาพ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย บึง บางที่มีสภาพอยู่โดยธรรมชาติซึ่งประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

(5) การใช้ร่วมกันของราษฎร

(6) การมีผู้อุทิศ

(7) การมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง ตามมาตรา 5 หรือมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

2.2 การดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่สาธารณประโยชน์

กฎหมายได้กำหนดผู้มีอำนาจหน้าที่ ในการดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เพื่อให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นไปเพื่อประโยชน์ร่วมกัน เกิดความสงบเรียบร้อย ถูกต้อง ดูแลรักษาเพื่อมิให้มีผู้ใดบุกรุกเข้าไปทำลายหรือครอบครองถือเอาไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ที่ดินนั้นไว้สำหรับใช้ประโยชน์จนถึงอนุชนรุ่นหลัง

ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครอง ป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้ ดังนั้นจากบทบัญญัติดังกล่าว ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น อำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินต้องเป็นหน้าที่ของอธิบดีกรมที่ดิน (กรมที่ดิน, 2538)

2.2.1 อำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินสาธารณประโยชน์

ปัจจุบันมีการออกกฎหมายหลายฉบับบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์ ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช 2457 มาตรา 122 บัญญัติว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณประโยชน์ คือที่เลี้ยงปลสุสัตว์ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปเลี้ยงสัตว์ร่วมกัน เป็นต้น ตลอดจนถนนหนทางและที่อย่างอื่นซึ่งเป็นของกลางให้ราษฎรใช้ด้วยกัน เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอ (ปัจจุบันเป็นหน้าที่ของนายอำเภอ) ต้องคอยตรวจตรารักษาอย่าให้ผู้ใดกีดกันเอาไปเป็นประโยชน์แต่เฉพาะตัว

(2) ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 50 ลงวันที่ 18 มกราคม 2515 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช 2456 แก้ไขมาตรา 117 และมาตรา 120 โดย บัญญัติใหม่ให้มีข้อความดังนี้ มาตรา 117 ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารสิ่งใดลงล่างเข้าไปเหนือน้ำ และได้ของแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ ประชาชนใช้ร่วมกัน หรือทะเลในน่านน้ำไทย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า มาตรา 120 ให้ กรมเจ้าท่ามีหน้าที่ดูแลรักษาและขุดลอกร่องน้ำ ทางเดินเรือ แม่น้ำ ลำคลอง และทะเลภายในน่านน้ำ ไทย ห้ามมิให้ผู้ใดขุดลอก แก้ไขเปลี่ยนแปลงร่องน้ำ ทางเดินเรือ แม่น้ำ ลำคลอง และทะเลภายใน น่านน้ำไทย เว้นแต่จะ ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพัน บาทและกรมเจ้าท่ามีอำนาจสั่งให้หยุดกระทำการดังกล่าว

(3) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 กำหนดให้ทางหลวงมี 6 ประเภท คือ ทางหลวง พิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล ทางหลวงสุขาภิบาล ทางหลวง สัมปทาน กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม มี อำนาจแต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงให้มีหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันได้ตามควรแต่กรณี ในกรณีที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงไว้ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้เป็นผู้อำนวยการ ทางหลวง อธิบดีกรมทางหลวงสำหรับทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายสำหรับทางหลวงชนบท นายกเทศมนตรีสำหรับทางหลวงเทศบาล ประธานกรรมการสุขาภิบาลสำหรับทางหลวงสุขาภิบาล

(4) พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ให้กระทรวงการคลัง เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ ราชพัสดุ และในมาตรา 4 ได้บัญญัติที่ราชพัสดุว่า ที่ราชพัสดุหมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อันเป็น ทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิด เว้นแต่สาธารณสมบัติของแผ่นดินดังต่อไปนี้คือ ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน และอสังหาริมทรัพย์สำหรับพลเมืองใช้หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้น ว่าที่ชายดลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ ส่วนอสังหาริมทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลและ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ

(5) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 ภายได้กฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ ต้องทำให้เขตเทศบาล ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับที่สาธารณะคือ ให้มีและบำรุง ทางบก ทางน้ำ รักษา ความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูล มาตรา 53 ภายได้บังคับของกฎหมายเทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำให้เขตเทศบาล รวมถึงกิจการตามที่ระบุไว้ ในมาตรา 50 ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ มาตรา 56 ภายได้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมี หน้าที่ต้องทำให้เขตเทศบาล รวมถึงกิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53

(6) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. 2517 มาตรา 43 เมื่อ ได้มีพระราช กฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินใช้บังคับแล้ว ถ้าในเขตโครงการจัดรูปแบบที่ดินนั้นมีที่ดิน

อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันและมีได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดรวมอยู่ด้วย ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตการจัดรูปที่ดินนั้น มีผลเป็นการถอดถอนสภาพ การเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าวนี้ ทั้งนี้โดยมิต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ที่ดินนั้นเป็นทรัพย์สินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน

ถ้าที่ดินใดถอนสภาพตามวรรคหนึ่งเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือเป็นที่ดินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ โดยคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้ที่ดินคอนั้นคงเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะต่อไป ถ้าไม่อาจจัดที่ดินดังกล่าว ใช้เป็นที่สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะต่อไปได้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดที่ดินแปลงอื่นให้แทน

เมื่อได้จัดที่ดินคอนใดคงเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ หรือการจัดที่ดินแปลงอื่นให้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะแทนตามวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้มีแผนที่สังเขปแสดงขอบเขตของที่ดินคอนั้นแนบท้ายประกาศด้วย

ถ้าในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้น มีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่น ตามประมวลกฎหมายที่ดินและสภาพของที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยรวมอยู่ด้วย ให้ที่ดินนั้นเป็นทรัพย์สินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน

(7) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2518 มาตรา 26 เมื่อ ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันก็ดี หรือพลเมืองยังใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นอยู่ หรือยังไม่เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เมื่อได้จัดที่ดินแปลงอื่นให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทน โดยคณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ดี ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินดังกล่าว โดยมิต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดินและให้สำนักงานปฏิรูปการเกษตร (ส.ป.ก.) มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมได้

ในกรณีที่ทางราชการยังต้องใช้ที่ดินตอนใดเพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะต่อไปให้คณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อใช้ตามความจำเป็น โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(4) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดิน และที่ดินนั้นอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตที่ดินที่ได้จำแนกให้เป็นเขตป่าไม้ ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ให้สำนักงานปฏิรูปการเกษตร (ส.ป.ก.) มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมได้ (กรมที่ดิน, 2538)

2.2.2 ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินจำแนกตามประเภทของที่ดิน

(1) ประเภทที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน อธิบดีกรมที่ดินเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกัน เว้นแต่ที่ดินซึ่งอยู่ในเขตทางหลวงตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ หรืออยู่ในแนวเขตแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนอยู่ในเขตทางหลวง ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงหรืออยู่ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นใช้อำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมที่ดินเกี่ยวกับที่รกร้างว่างเปล่า ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 890/2489 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2498 โดยให้ทบวงการเมืองต่อไปนี้ทำหน้าที่ เทศบาลในเขตเทศบาล สุขาภิบาลในเขตสุขาภิบาล จังหวัดในเขตจังหวัดนอกเขตสุขาภิบาล

(2) ประเภทที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ที่ดินประเภทนี้มีผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันแบ่งได้เป็น 4 พวกคือ

นายอำเภอท้องที่ ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 เว้นแต่ แม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ ทางหลวงบางประเภท

นายกเทศมนตรี สำหรับทางบก ทางน้ำในเขตเทศบาล

กรมเจ้าท่า สำหรับแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 50 พ.ศ. 2515 ขณะนี้อำนาจดังกล่าว กรมเจ้าท่าได้มอบหมายให้กับเทศบาลเมืองพัทยา นายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัด เว้นแต่อำนาจในการอนุญาต ซึ่งเจ้าท่าสงวนไว้โดยจะเป็นผู้อนุญาตเอง

ผู้อำนวยการทางหลวง ตามพระราชบัญญัติทางหลวง เฉพาะทางหลวงตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535

(3) ประเภทที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ประเภทนี้กระทรวงการคลังเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

2.3 การใช้พื้นที่ดินทั้งประเทศไทยโดยรวม

กองงานเลขาธิการคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ กรมที่ดิน ได้ทำการสำรวจที่ดินในประเทศไทย เมื่อ 1 มิถุนายน 2543 ได้รายงานไว้ว่า พื้นที่ดินในประเทศไทย มีพื้นที่ทั้งประเทศรวม 320.70 ล้านไร่ คิดเป็น 100% ประกอบด้วย ป่าสงวนแห่งชาติ 1,221 ป่ามีพื้นที่ 143.98 ล้านไร่ คิดเป็น 44.9% พื้นที่ราษฎรครอบครองทำประโยชน์ 98.61 ล้านไร่ คิดเป็น 30.7% พื้นที่นิคมสร้างตนเองต่างๆ 31.84 ล้านไร่ คิดเป็น 9.9% พื้นที่สาธารณประโยชน์ 15.50 ล้านไร่ คิดเป็น 4.8% ที่ราชพัสดุและที่ทหาร 12.25 ล้านไร่ คิดเป็น 3.8% พื้นที่ถนน ทาง ห้วย หนอง คลอง บึง 10.96 ล้านไร่ คิดเป็น 3.4% พื้นที่จำแนกเป็นเขตป่าไม้ถาวร 157 ป่า มีพื้นที่ 4.06 ล้านไร่ คิดเป็น 1.3% ที่ดินรัฐวิสาหกิจและองค์กรศาสนา 3.50 ล้านไร่ คิดเป็น 1.1% (กรมที่ดิน, 2543)

2.4 การอนุญาตใช้ที่สาธารณะจังหวัดพิษณุโลก

ข่าวจากเคลนิวส์วันพฤหัสบดีที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2548 แรม 12 ค่ำเดือน 9 ปีระกา ตามนโยบายของรัฐบาลได้มีการประกาศ การทำสงครามกับความยากจน ที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนให้สิ้นจากประเทศไทยในปี 2551 เพื่อต้องการช่วยเหลือประชาชนที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจให้มีโอกาสที่จะเพิ่มรายได้ เพิ่มกำลังผลิต และสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น โดยให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ประสบปัญหาสังคมและความยากจนไว้ เพื่อจัดหาอาชีพและที่ดินทำกินให้กับประชาชน จากปัญหาดังกล่าวรัฐบาลจึงได้ให้กรมที่ดินนำที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อดำเนินการตามนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจน โดยกรมที่ดินได้จัดให้มีแผนปฏิบัติการโครงการเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศให้แล้วเสร็จภายใน 5 ปี ตามนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของรัฐบาล ในพื้นที่ทุกจังหวัดทั่วประเทศ จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มจังหวัดนาร่อง ที่ได้ดำเนินการตามโครงการบริหารจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีการบุกรุก เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการของรัฐบาลและได้ดำเนินการจัดที่ดินสาธารณะประโยชน์ตามโครงการดังกล่าวให้ราษฎรเข้าทำประโยชน์ตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ในท้องที่อำเภอพรหมพิรามและอำเภอวัดโบสถ์รวม 4 แปลง เนื้อที่ประมาณ 5,974 ไร่ 59 ตารางวา ดังนี้ แปลงทุ่งนาคลองสาธารณะประโยชน์ หมู่ที่ 4 ตำบลวัดโบสถ์ แปลงคองยางสาธารณะประโยชน์หมู่ที่ 2 ตำบลศรีภิรมย์ อำเภอพรหมพิราม แปลงเด่นไร่ฮ้อยสาธารณะประโยชน์ หมู่ที่ 1, 4, 6 ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม และแปลงทุ่งหนองจิกสาธารณะประโยชน์ หมู่ที่ 2, 3 ตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ทาง

คณะกรรมการพิจารณาเพื่ออนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกินของรัฐ ได้มีมติอนุญาตให้ราษฎรใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะดังกล่าวตามนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน จึงได้มีการมอบโฉนดที่ดินให้แก่ราษฎรในพื้นที่อำเภอพรหมพิราม และอำเภอวัดโบสถ์จำนวนทั้งสิ้น 511 ครัวเรือน 656 แปลง เนื้อที่ 3,916 ไร่ 1 งาน 62 ตารางวา

ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ได้มีการกำหนดท้องที่เพื่อดำเนินการออกโฉนดที่ดินในทุกหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ รวม 9 อำเภอ โดยศูนย์อำนวยการเดินสำรวจที่ดินจังหวัดพิษณุโลก รวมผลการดำเนินการรังวัดทำแผนที่ และสอบสวนสิทธิเพื่อการออกโฉนดที่ดินในงบประมาณ 2547 ได้จำนวน 16,053 แปลง และแจกโฉนดที่ดินได้ 9,084 แปลง เนื้อที่ 46,636 ไร่ 3 งาน 73 ตารางวา ซึ่งในการแจกโฉนดที่ดินให้แก่ราษฎร ในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านที่ดินทำกินของราษฎร จังหวัดพิษณุโลกที่ได้ขึ้นทะเบียนในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านที่ดินทำกินรวมทั้งสิ้นจำนวน 57,516 ราย ทางกรมที่ดินยังได้จัดทำแผนปฏิบัติการเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศให้แล้วเสร็จภายใน 5 ปี โดยเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2547 ผลการดำเนินการรังวัด ทำแผนที่และสอบสวนสิทธิเพื่อการออกโฉนดที่ดินไปแล้วจำนวน 619,587 แปลง เนื้อที่ 2,171,428 ไร่ 3 งาน 52 ตารางวา สำหรับปีงบประมาณ 2548 กรมที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการเร่งรัดออกโฉนดที่ดิน ตามนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ประจำปีงบประมาณ 2548 โดยมีเป้าหมายตามวงเงินงบประมาณที่ได้รับ จำนวน 614,306 แปลง เนื้อที่ 1,305,042 ไร่ 3 งาน 57 ตารางวา และแจกโฉนดที่ดินแล้ว จำนวน 75,444 แปลง เนื้อที่ประมาณ 188,488 ไร่ 93 ตารางวา คิดเป็นมูลค่ารวม 94,369 ล้านบาท โครงการดังกล่าวช่วยให้ประชาชนที่ยากจนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เทวินทร์ ยอดสวัสดิ์ (2544) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินในเขตนิคมสร้างตนเอง : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา โดยทำการศึกษา วิวัฒนาการการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินโดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงสำรวจ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ ศึกษาเชิงคุณภาพจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยราชการ และสัมภาษณ์เกษตรกรพร้อมการสังเกตและติดตามการปฏิบัติงานของเกษตรกร ศึกษาเชิงสำรวจแบบสอบถามสมาชิกนิคมรวม 90 ครัวเรือน ผลการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินก่อให้เกิด (1) ความแตกต่างทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรในเขตนิคม เนื่องจากผลการพัฒนาของรัฐไม่สามารถกระจายได้อย่างทั่วถึง (2) ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ที่เกิดจากการทำการเกษตรสมัยใหม่ (3) ผลกระทบจากฟาร์มปศุสัตว์ขนาดใหญ่ทำให้เกิดมลภาวะต่างๆ ต่อชุมชน (4) มีแนวโน้มการขายที่ดินมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ของนิคม

สามารถเปลี่ยนเป็นเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน(โฉนด)ได้ (5)มีการทำฟาร์มแบบสัญญาผูกพันมากขึ้น

กระทรวงเกษตร (2508) ได้สำรวจการใช้ที่ดินในประเทศไทย ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 320.7 ล้านไร่ ได้จำแนกการใช้ที่ดินไว้ดังนี้ เนื้อที่ถือครองครองทำการเกษตรประมาณ 75.6 ล้านไร่ หรือร้อยละ 25.53 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ เนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 180.6 ล้านไร่ หรือร้อยละ 56.23 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ เนื้อที่ที่ยังมิได้จำแนกประเภท ประมาณ 63.3 ล้านไร่ หรือร้อยละ 19.71 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ เนื้อที่หนองบึงต่างๆ ประมาณ 1.7 ล้านไร่ หรือร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ

วิจิต หล่อจิระชุนท์กุล จิราวัลย์ จิตรลเวช เคือนเพ็ญ ธีรวรรณ วิวัฒน์ และโอม ศรีนิล (2545) ได้จำแนกเนื้อที่ออกเป็นเมืองหรือชนบท มีความสำคัญต่อนโยบายการปกครอง การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาพื้นที่ของประเทศ ได้พัฒนาตัวชี้วัดความเป็นเมืองที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ตั้งแต่เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มาจากศูนย์ข้อมูลการเงินท้องถิ่น ซึ่งจัดทำขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยกรรมวิธีการทำเหมืองข้อมูล (data mining) ตัวแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถจำแนกประเภทขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น โดยมีข้อมูลถูกต้องมากกว่าร้อยละ 97

อุไรวรรณ วิจารณกุล และ สมศรี จินตสนธิ (2548) ได้ศึกษาสภาพการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะของพื้นที่ตำบลคลองกระเจง จังหวัดสุโขทัย ได้มีการศึกษาปริมาณ ขอบเขตของพื้นที่ และลักษณะการเข้าประโยชน์ที่ดินสาธารณะ วิธีการศึกษาคือการศึกษาบริบทของตำบลโดยการศึกษาจากเอกสาร ศึกษาขนาดและขอบเขตของพื้นที่ต่าง ๆ และทำการศึกษารูปแบบการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์โดยทำการสำรวจ สัมภาษณ์ผู้เข้าประโยชน์ ซึ่งตำบลคลองกระเจงมีพื้นที่สาธารณะประโยชน์ทั้งสิ้น 3 แปลง เนื้อที่รวม 858 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.2 ของพื้นที่ทั้งตำบล ตั้งแต่ปี 2469 และ ปี 2470 ได้มีประกาศหวงห้ามไว้ให้ ที่ดินทั้ง 3 แปลงเป็นที่สาธารณะประโยชน์โดยสงวนไว้เพื่อเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ประจำตำบล ขณะสำรวจได้มีผู้เข้าครอบครองพื้นที่จำนวน 100 ครอบครัว เข้าครอบครองพื้นที่รวม 759 ไร่ 4 งาน และองค์การบริหารส่วนตำบลใช้พื้นที่ 1 ไร่ ผู้เข้าครอบครองเป็นผู้อาศัยในหมู่บ้านคลองกระเจง หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 และผู้ที่อาศัยในตำบลท่าทอง ผู้ที่เข้าไปใช้เข้าไปในลักษณะการจับจอง ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ในทางราชการถือว่าผู้เข้าครอบครองเป็นผู้บุกรุก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยการใช้พื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่ที่ศึกษาคือ ตำบลบ้านกร่าง จังหวัดพิษณุโลก วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ สำคัญสำหรับที่หลวง แผนที่ การสำรวจพื้นที่ โดยใช้เทคโนโลยีกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกด้วย ดาวเทียม (Global Positioning System) หรือ จีพีเอส (GPS) ในการวิพากษ์ทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ดิน สาธารณะประโยชน์ การชี้ขอบเขตที่ดินจาก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล การสัมภาษณ์ผู้เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแปลผลผลลัพธ์ของการ กำหนดตำแหน่ง ออกมาเป็นรูปแบบที่เป็นจุดตำแหน่ง แล้วลากเส้นเชื่อม โยงจุดตำแหน่ง จากนั้นจึง นำมาแปลผลและนำเสนอในรูปของแผนที่ ในการศึกษาปริมาณ ขอบเขต ลักษณะ ประเภท และ การเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดินสาธารณะตำบลบ้านกร่าง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูล มีวิธีการดังนี้

3.1 การศึกษาบริบท

การศึกษาบริบทของ พื้นที่ดินสาธารณะตำบลบ้านกร่าง จังหวัดพิษณุโลก โดยการศึกษา จาก เอกสาร และการสำรวจพื้นที่ ศึกษาจากเอกสาร ประกาศของคณะปฏิวัติ พระราชบัญญัติทาง หลวง พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2517 สำนักงานปฏิรูปการเกษตร (ส.ป.ก.) และกรมเจ้าท่าเป็นต้น

3.2 การศึกษา ขนาดและขอบเขต

การศึกษาขนาดและขอบเขตของที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง จังหวัดพิษณุโลก จากแผนที่ต่างๆ แผนที่สภาพภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหารซึ่งให้รายละเอียด ขอบเขตการ ปกครอง เส้นทางคมนาคม แหล่งน้ำ เขตชุมชน ระดับความสูงของภูมิประเทศ แผนที่ธรณีวิทยาของ กรมทรัพยากรธรณี แผนที่ของกรมพัฒนาที่ดิน แผนที่ขอบเขตป่าไม้ของกรมป่าไม้ แผนที่ของ กรมธนารักษ์ แผนที่กระจายฝนของกรมอุตุนิยมวิทยา แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ

ทำการศึกษาขอบเขตของพื้นที่สาธารณะประโยชน์ โดยใช้เทคโนโลยีกำหนดตำแหน่งบน พื้นโลกด้วยดาวเทียม (Global Positioning System) หรือ จีพีเอส (GPS) ในการวิพากษ์ทางภูมิศาสตร์ ของพื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง จังหวัดพิษณุโลก ผลลัพธ์ของการกำหนดตำแหน่ง ออกมาเป็นรูปแบบที่เป็นจุดตำแหน่ง (Waypoints) แล้วลากเส้นเชื่อม โยงจุดตำแหน่ง (Routes) จากนั้นจึงนำมาแปลผลเขียนเป็นแผนที่ โดยวิธีการเขียนแผนที่จากการแปลผลมีดังนี้

3.2.1 วัดจุดพิกัดโดยเครื่องมือวัดพิกัด (GPS) ได้ค่า E 6 หลัก ค่า N 7 หลัก

ตัวอย่าง E 587869 N 1909970

3.2.2 แปลงอัตราส่วนของพื้นที่จากเซนติเมตรเป็นเมตร

ตัวอย่าง 1: 4,000 ซม. = 1:40 ม.

3.2.3 นำอัตราส่วนที่ได้ไปหารค่า E โดยหารตัวเลข 3 หลักท้าย

ตัวอย่าง E 587869 $869/40 = 21.7$

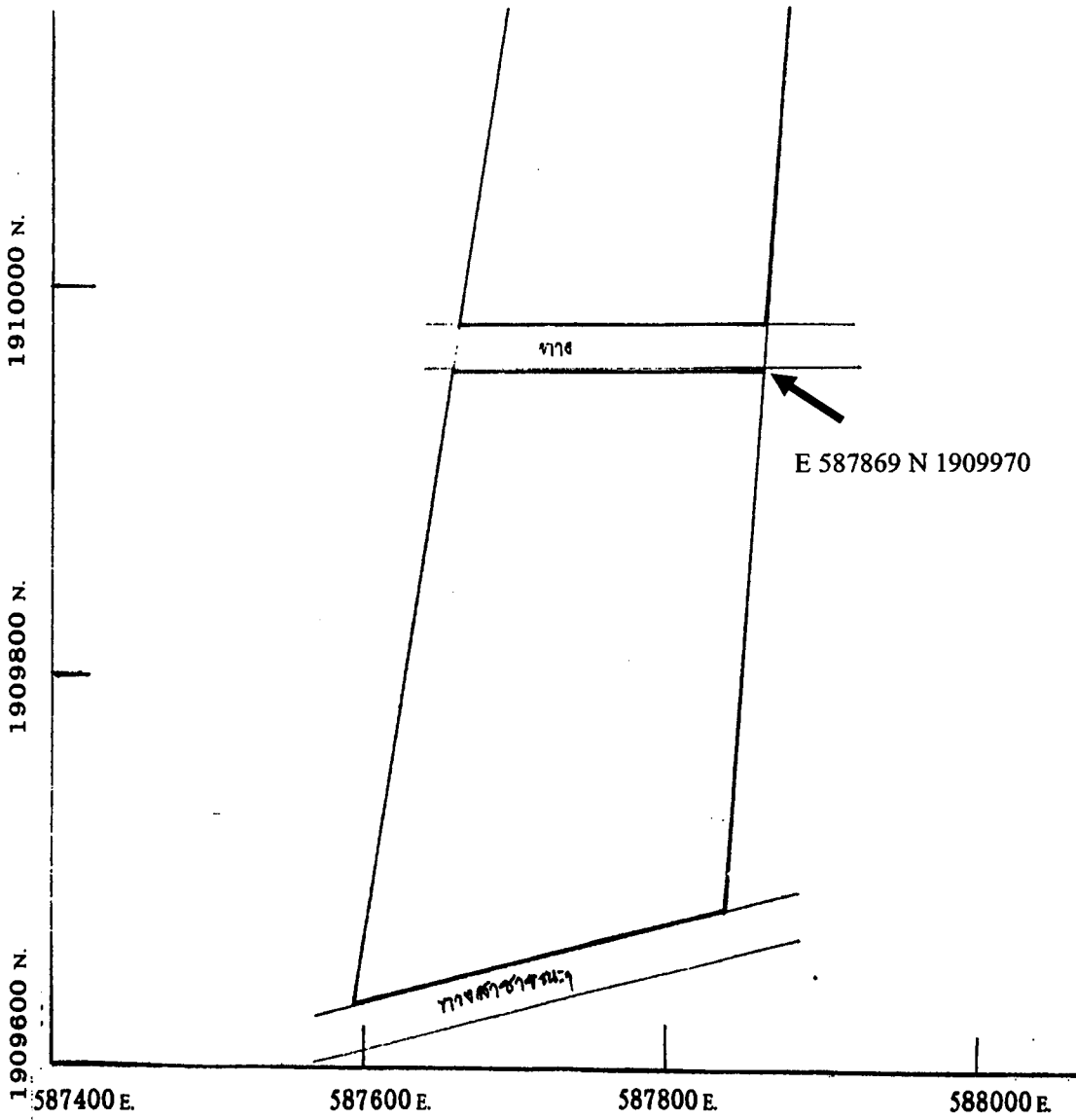
3.2.4 นำอัตราส่วนที่ได้ไปหารค่า N โดยหารตัวเลข 3 หลักท้าย

ตัวอย่าง N 1909970 $970/40 = 24.2$

3.2.5 เมื่อได้ค่า E และค่า N จึงนำไปกำหนดจุดในกระดาษกราฟแผนที่ โดยตัวเลข

3 หลักแรกของค่า E จะเป็นค่าเส้นพิกัด และ ตัวเลข 4 หลักแรกของค่า N จะเป็นค่าเส้นพิกัด

ตัวอย่าง

3.3 ศึกษาลักษณะและรูปแบบการเข้าใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์

การศึกษารูปแบบการเข้าใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง จังหวัดพิจิตร โดย การสำรวจ สัมภาษณ์กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลและผู้เข้าใช้ประโยชน์ และบันทึกข้อมูล

3.4 ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การลงพื้นที่สำรวจ การสัมภาษณ์ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ตุลาคม 2548 ถึง กันยายน 2549

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 พื้นที่สาธารณะจังหวัดพิษณุโลก

จังหวัดพิษณุโลก มีเนื้อที่ 10,815.8 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,759,909 ไร่ คิดเป็น 6.37 % ของพื้นที่ภาคเหนือ และ 2.1 % ของพื้นที่ทั่วประเทศ มีที่ดินสาธารณะที่มี นสล. จำนวนทั้งสิ้น 583 แปลง รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 42,852 ไร่ 905 งาน 28,097.5 ตารางวา หรือคิดเป็น 0.73 % ของพื้นที่จังหวัด

จำนวนพื้นที่ที่ดินสาธารณะของอำเภอเมือง มีที่ดินสาธารณะที่มี นสล. จำนวนทั้งสิ้น 48 แปลง รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 2,948 ไร่ 145 งาน 2,857 ตารางวา หรือคิดเป็น 0.042 % ของพื้นที่จังหวัด

เมื่อทำการศึกษาในรายละเอียดคลึกลงไปในเขตตำบลบ้านกร่าง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

4.2 พื้นที่สาธารณะตำบลบ้านกร่าง

4.2.1 บริบทของตำบลบ้านกร่าง

ตำบลบ้านกร่าง เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก การที่ตำบลนี้มีชื่อเรียกว่าตำบลบ้านกร่าง เนื่องจากการที่แต่เดิมมีต้นกร่างท้าว ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นอายุประมาณ 100 ปี สูงใหญ่ขนาด 3 คนโอบและในขณะที่ทางราชการกำหนดพื้นที่ให้เป็นตำบล ขุนกร่าง เกรียงไกรทำหน้าที่ปกครองดูแลอยู่ ชาวบ้านในเขตพื้นที่จึงได้ตั้งชื่อว่า "ตำบลบ้านกร่าง" ตำบลบ้านกร่างมี สิ่งที่เด่นในตำบลนี้คือ วัดพระขาวชัยสิทธิ์และบึงแม่ระหันซึ่งเป็นบึงธรรมชาติขนาดใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลตั้งอยู่ริมถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 สายพิษณุโลก-สุโขทัย ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองพิษณุโลก ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 7 กิโลเมตร ตำบลบ้านกร่างมีเนื้อที่ประมาณ 43.35 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 37,033 ไร่ พื้นที่สาธารณประโยชน์ทั้งหมด 533 ไร่ 159 ตารางวา คิดเป็น 1.4 % ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่สาธารณประโยชน์อยู่ในพื้นที่ดิน 4 แปลงคือหนองชุมพลหรือหนองอำพล หนองบอน หนองอำปรีอ และบึงแม่ระหัน

ตำบลบ้านกร่างมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมืองพิษณุโลก และตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลจอมทองและตำบลพลาญชุมพล
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลท่าทอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ

ตำบลบ้านกร่าง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 11,335 คน แบ่งออกเป็น ชาย 5,757 คน หญิง 5,578 คน ตำบลบ้านกร่างมีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตร เป็นพื้นที่นา มีระบบการชลประทานสามารถทำการเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี การประกอบอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่คือการทำนา อาชีพรับจ้าง ค้าขายและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรอง รายได้เฉลี่ย (คน/ปี) มากกว่า 20,000 บาท หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่างประกอบด้วย ปั้มน้ำมันและก๊าซ 4 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรม 3 แห่ง โรงเรียน 3 แห่ง ทางด้านการศึกษา ประกอบไปด้วย โรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา(วิทยาเขตพิจิตร โลก) 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน 3 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน 2 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง สถาบันและองค์กรทางศาสนา ประกอบไปด้วย วัด/สำนักสงฆ์ 8 แห่ง โบสถ์ 5 แห่ง ทางด้านสาธารณสุข ประกอบด้วย สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน 2 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 8 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 1 แห่ง มีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100 เปอร์เซนต์

ตำบลบ้านกร่าง ประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านเด่นโบสถ์	หมู่ที่ 2 บ้านกร่าง(เหนือ)	หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง
หมู่ที่ 4 บ้านกร่าง(น้ำอับ)	หมู่ที่ 5 บ้านกร่างใน(วังป่าหญ้า)	หมู่ที่ 6 บ้านกร่างนอก(กอก)
หมู่ที่ 7 บ้านกร่าง (มาบหมู)	หมู่ที่ 8 บ้านหัวแท	หมู่ที่ 9 บ้านแหลมโพธิ์
หมู่ที่ 10 บ้านแม่ระหัน	หมู่ที่ 11 บ้านกร่างท่าวัว	

4.2.2 ปริมาณ ขอบเขต ประเภทและลักษณะการเข้าใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ตำบลบ้านกร่าง

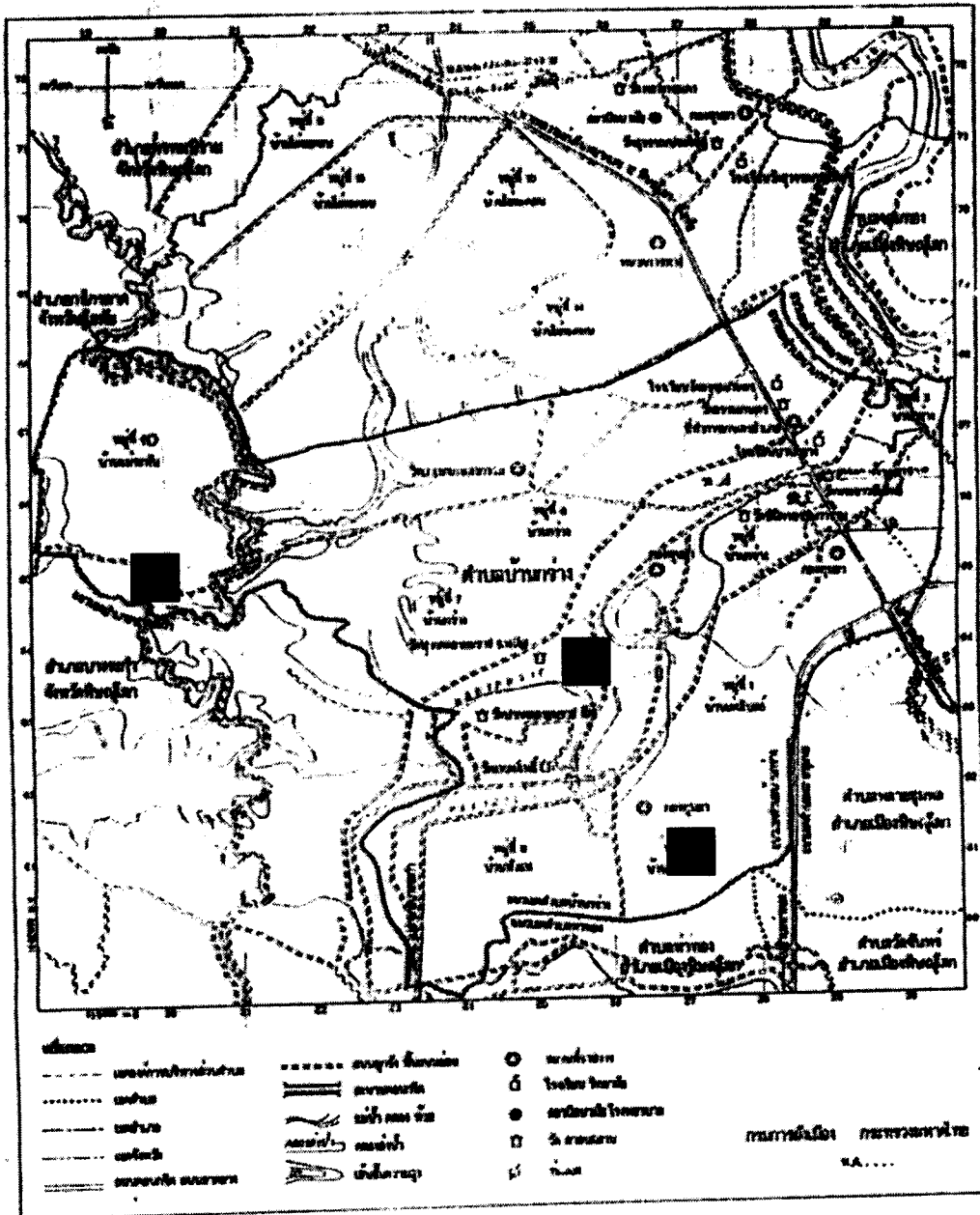
พื้นที่สาธารณะประโยชน์ของตำบลบ้านกร่างมี 3 บริเวณหรือ 3 แปลง ซึ่งได้แก่

- แปลงที่ 1 ที่ดินสาธารณะประโยชน์ หนองชุมพล
- แปลงที่ 2 ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ทุ่งหนองอำปรีอ
- แปลงที่ 3 ที่ดินสาธารณะประโยชน์ บึงแม่ระหัน
- แปลงที่ 4 ที่ดินสาธารณะประโยชน์ หนองบอน

ทุ่งหนองอำปรีอหรือหนองอำปรีอ หนองชุมพลหรือหนองอำพล เป็นที่ๆ ที่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) กำหนดเป็นที่สาธารณะ จากการสอบถาม คุณสุชาติ จีนด้วง ช่างโยธาประจำองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง พบว่ามีที่สาธารณะอีก 2 แปลงคือ หนองบอนซึ่งเป็นคลองสาธารณะ ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ต่อกับหมู่ที่ 6 และบึงแม่ระหันซึ่งไม่ทราบจำนวนพื้นที่ที่แน่นอน ซึ่งที่สาธารณะทั้ง 2 แปลงนี้ไม่มี นสล.

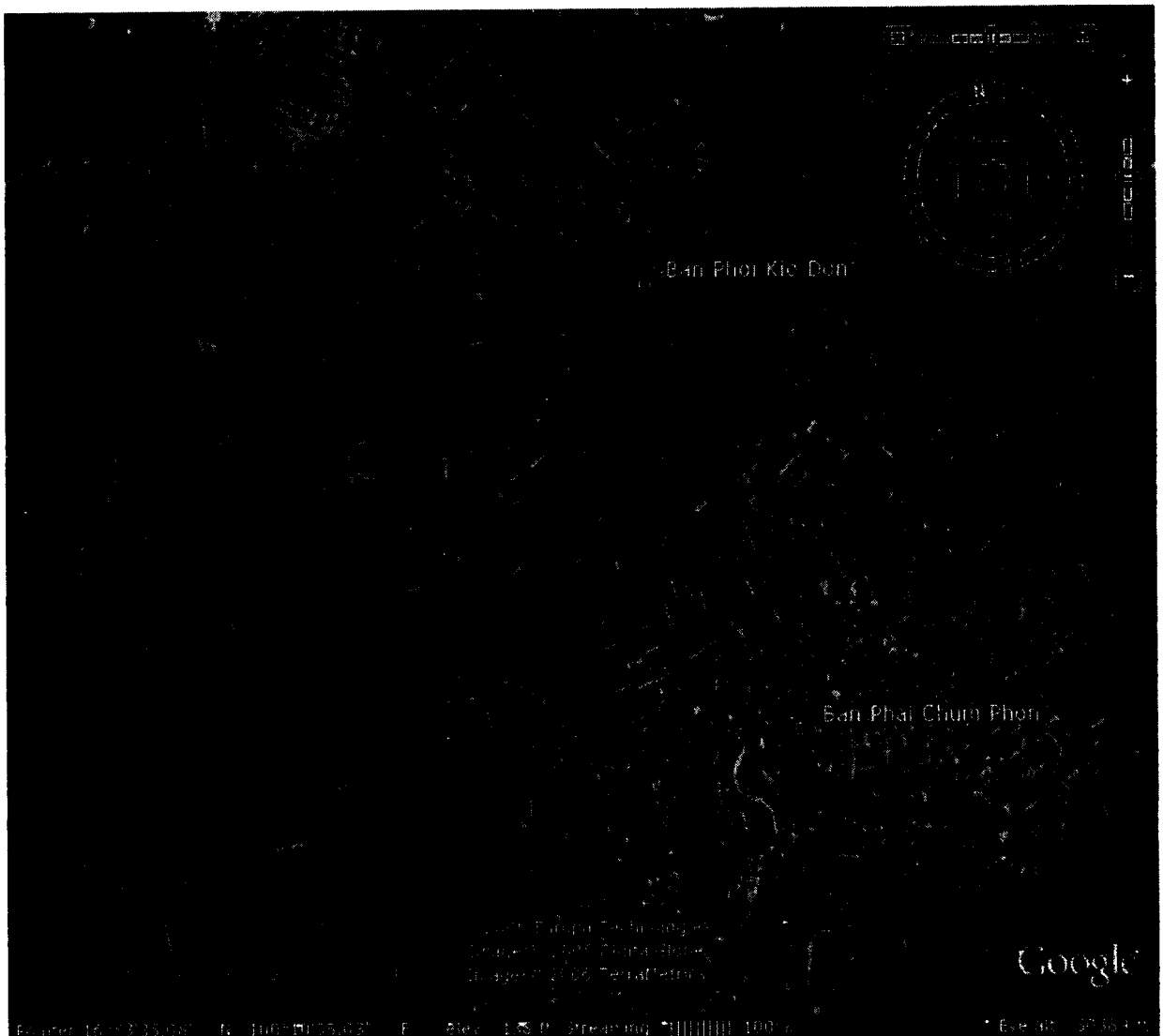
ที่สาธารณะทุ่งหนองอำปรีอใน นสล. เขียนว่าอยู่หมู่ที่ 1 แต่สภาพความเป็นจริงตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 จึงเป็นข้อผิดพลาดที่ต้องทำการแก้ไข ในแผนที่ที่สาธารณะหนองบอนเขียนตำแหน่งอยู่เหนือ

กรมแผนที่ทหารบก
 สำนักงานแผนที่และภูมิสารสนเทศ
 สำนักงานวิทยบริการ จัหวัดพิษณุโลก
 ปี ๒๕๖๒

ภาพที่ 4.1 แผนที่ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แสดงพื้นที่สาธารณสุขประจำโฮชน

1. ที่ดินสาธารณสุขประจำโฮชน หองชุมพล
2. ที่ดินสาธารณสุขประจำโฮชน ทุ่งหนองอำปรีอ
3. ที่ดินสาธารณสุขประจำโฮชน บึงแม่ระหัน

ภาพที่ 4.2 ภาพถ่ายทางอากาศ ต้าบลบ้านกร่าง

ที่สาธารณะหนองชุมพล ต้าบลบ้านกร่าง จากที่รกร้างว่างเปล่าในอดีตเปลี่ยนเป็นพื้นที่ในการทำนา ในด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปยังเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสภาพดีไม่จัดว่าเป็นมลภาวะ ในด้านระบบนิเวศเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งเป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายของพืชพันธุ์เปลี่ยนเป็นระบบนิเวศทุ่งนาที่มีข้าวเป็นพืชเด่น ในด้านแหล่งอาหารและอาชีพเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวจึงเป็นแหล่งอาหารและก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

ที่สาธารณะทุ่งหนองอำปรีอ จากหนองน้ำและที่รกร้างว่างเปล่าในอดีตเปลี่ยนสภาพเป็นคลองส่งน้ำและพื้นที่ในการทำนา ในด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปยังเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสภาพดีไม่จัดว่าเป็นมลภาวะ และยังคงสภาพเป็นแหล่งน้ำ ในด้านระบบนิเวศเปลี่ยนไปจากเดิมซึ่งเป็นระบบนิเวศจากหนองน้ำเป็นคลองส่งน้ำซึ่งมีการตัดแปลงจากธรรมชาติเล็กน้อย ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่เปลี่ยนไปบ้าง และจากที่รกร้างที่มีความหลากหลายของพืชพันธุ์เปลี่ยนเป็นระบบนิเวศทุ่งนาที่มีข้าวเป็นพืชเด่น ในด้านแหล่งอาหารและอาชีพเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวจึงเป็น

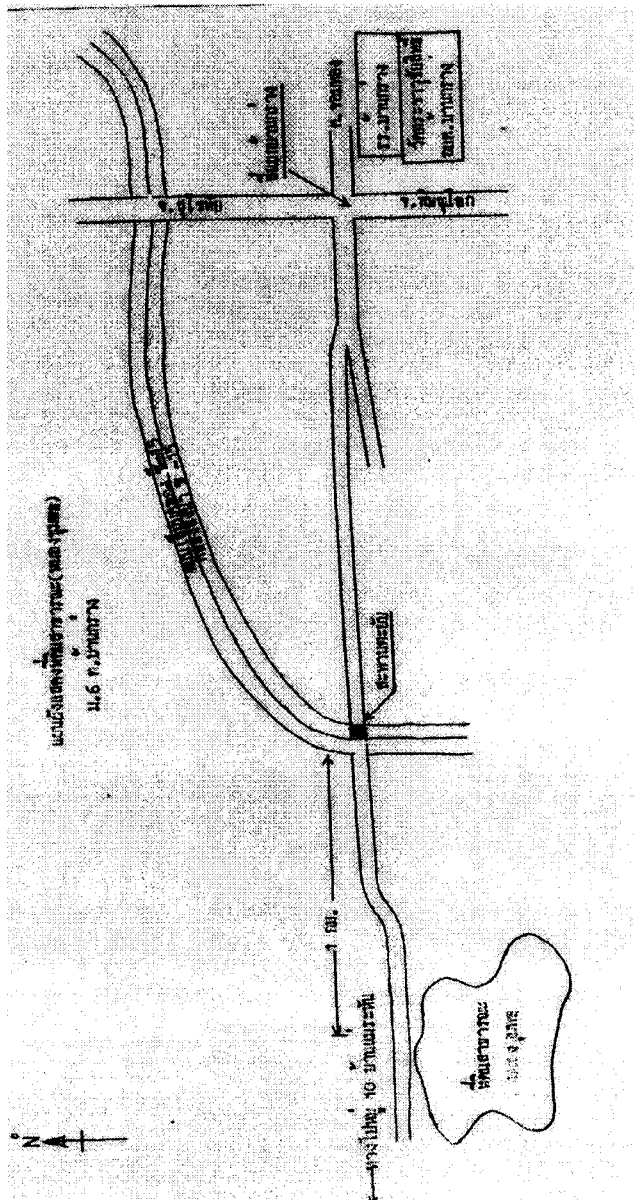
งานวิศวกรรมบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ บรรพต

แหล่งอาหารและก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ และที่สำคัญเป็นแหล่งน้ำใช้สำหรับการเกษตรของ
ผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

4.2.2.1 ที่ดินสาธารณประโยชน์ตำบลบ้านกว้าง หนองชุมพล หมู่ 6

4.2.2.1.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล

ที่ดินสาธารณประโยชน์ หนองชุมพล ตำบลบ้านกว้าง มีเนื้อที่ทั้งหมด 176 ไร่ 3
งาน 60 ตารางวา มีอาณาเขตทิศเหนือจดกับถนนสาธารณประโยชน์ ทิศใต้จดกับถนนสาธารณะ
และที่ดินที่มีการครอบครอง ทิศตะวันออกจดกับถนนสาธารณะและตะวันตกจดกับที่ดินที่มีการ
ครอบครอง(ภาพที่ 4.3) ที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพลนี้เป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
สงวนไว้เพื่อให้พลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ประจำหมู่บ้านโดยมีการประกาศ
หวงห้ามไว้ เมื่อปี พ.ศ. 2540

ภาพที่ 4.3 แผนที่แสดงที่ตั้งที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล ตำบลบ้านกว้าง

4.2.2.1.2 พิกัดที่สาธารณประโยชน์หนองชุมพล

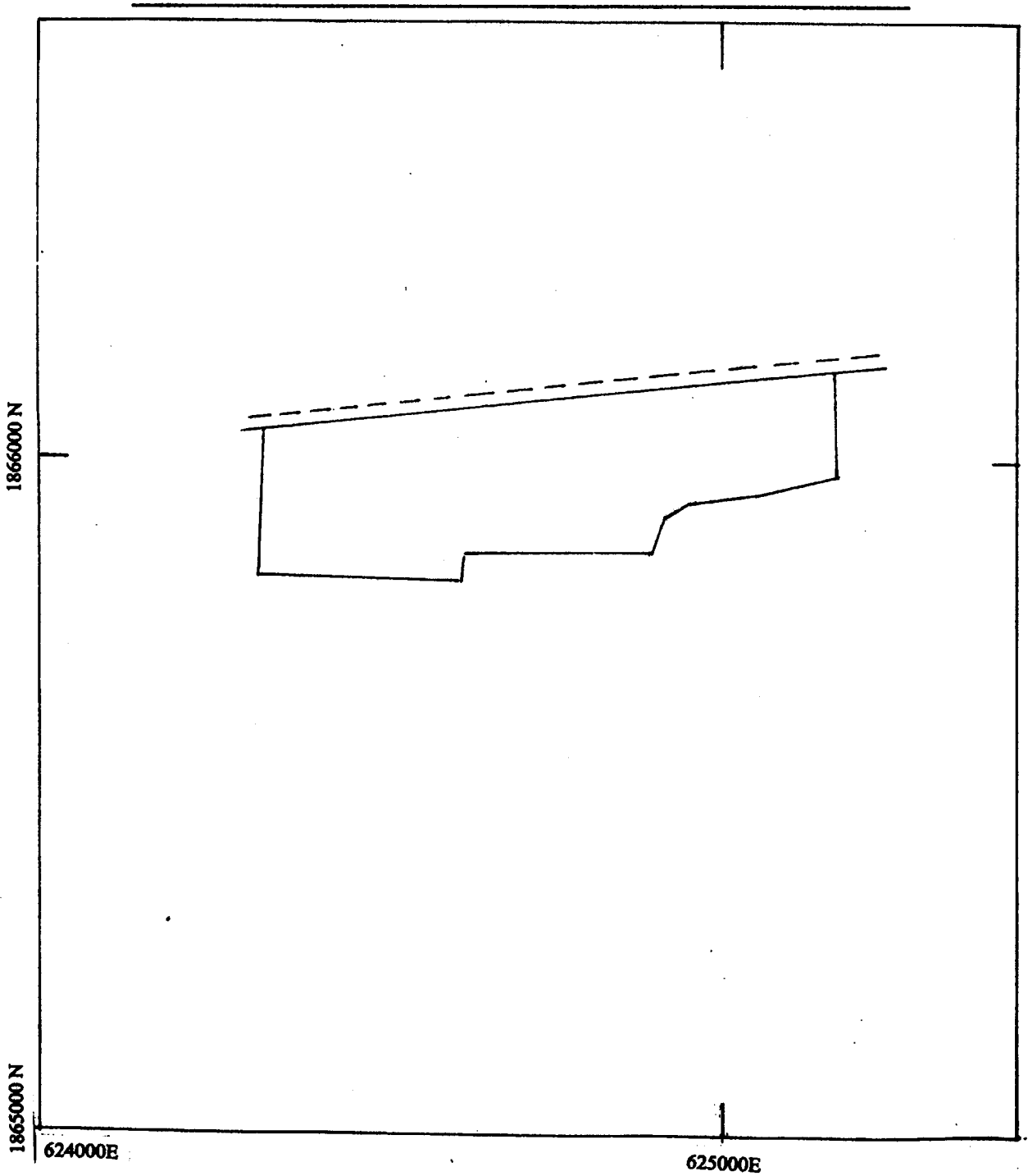
จากการใช้ GPS วัดพิกัดที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล หนองชุมพลตั้งอยู่ในพิกัด
จุดที่ 1 พิกัด E 624234 N1866028 จุดที่ 2 พิกัด E 624489 N1866060
จากการนำพิกัดที่ได้จากการวัดพื้นที่สาธารณประโยชน์หนองชุมพล เป็นแผนที่
ได้แผนที่ดังภาพที่ 4.4

แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์ (หนองชุมพล)

ม.6 ค.บ้านกว้าง อ.เมือง จ.พิจิตร

เนื้อที่ประมาณ 176-3-60 ไร่

มาตราส่วน 1 : 8,000

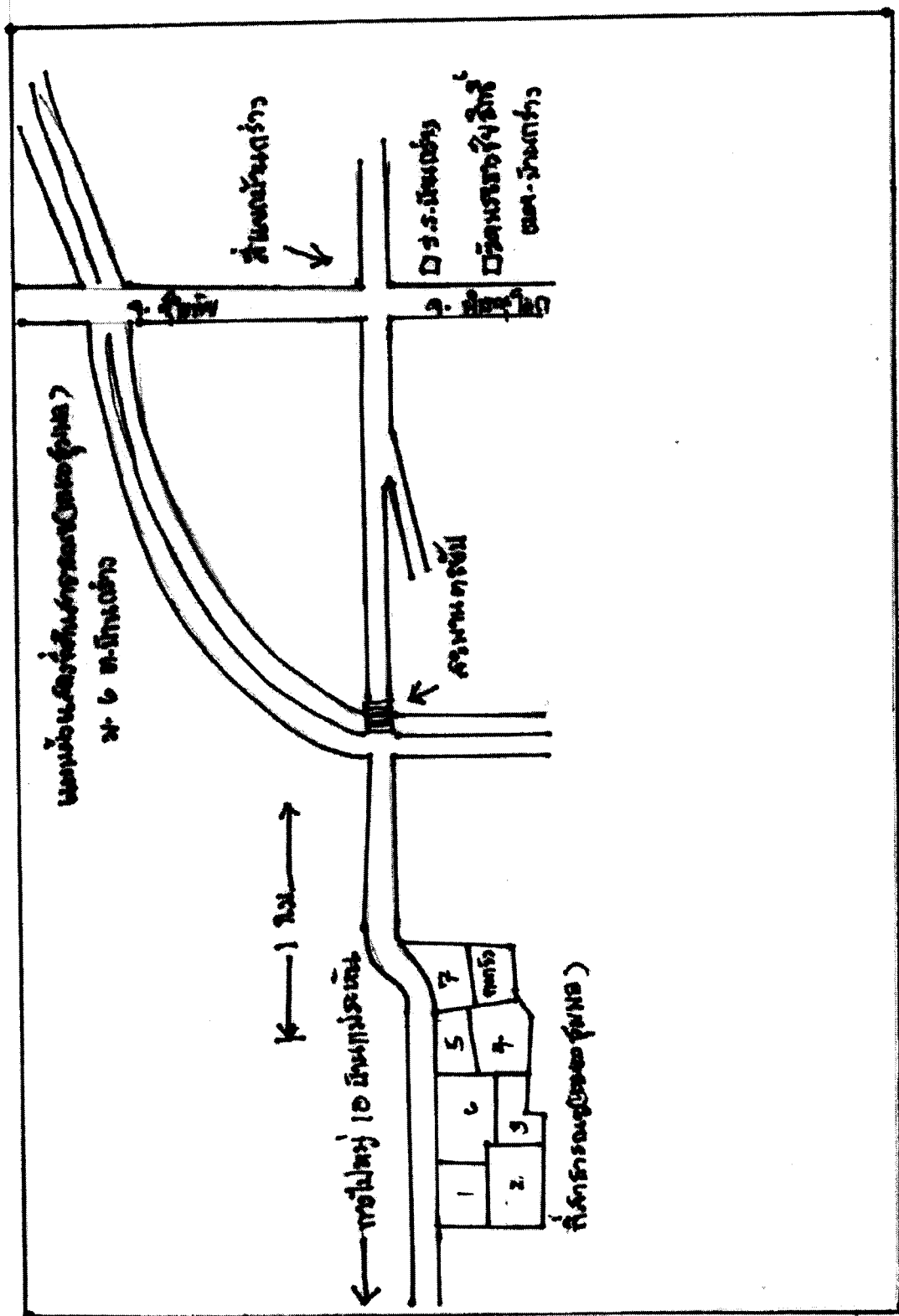

ภาพที่ 4.4 แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล จากการวัดพิกัด

4.2.2.1.3 การใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล

การเข้าใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ตำบลบ้านกร่างแปลงที่ 1 หนองชุมพล หมู่ที่ 6 ในพื้นที่ดินสาธารณประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง หนองชุมพลนี้ มีคนในหมู่บ้าน เข้าไปใช้ประโยชน์ในการทำนาและยังมีที่รกร้างว่างเปล่าในบางส่วนหนึ่ง โดยในอดีตเป็นที่รกร้างว่างเปล่าและประชาชนค่อยๆ เข้าใช้พื้นที่เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จนถึงปัจจุบันนี้ ผู้ครอบครองพื้นที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพล มีจำนวนรวม 7 ราย ครอบครองพื้นที่รวม 167 ไร่ 3 งาน 60 ตารางวา รายชื่อผู้เข้าครอบครองพื้นที่ดังต่อไปนี้

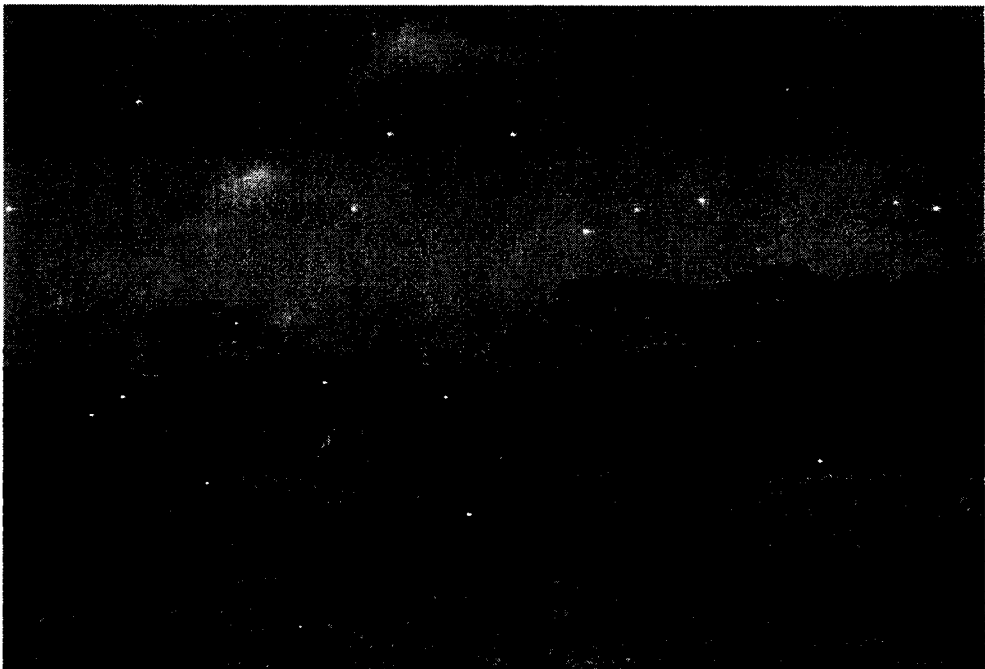
ที่	ชื่อ –	สกุล	การใช้ประโยชน์
1	นายเพ็ง	โพธิ์ศรี	ทำนา
2	นายรอน	โพธิ์ศรี	ทำนา
3	นายวาด	ก้อนจ้อย	ทำนา
4	นายแอ้ว	ก้อนจ้อย	ทำนา
5	นายจรูญ	ทศนะสัมปัญ	ทำนา
6	นายถนอม	เนียมหอม	ทำนา
7	นายเฉลิม	มากด้วง	ทำนา

ภาพที่ 4.5 แผนผังแสดงการเข้าครอบครองพื้นที่ที่ดินสาธารณูปโภคประ โยชน์หนองชุมพล
(หมายเลขตามรายชื่อผู้เข้าครอบครอง)

ก.

ข.

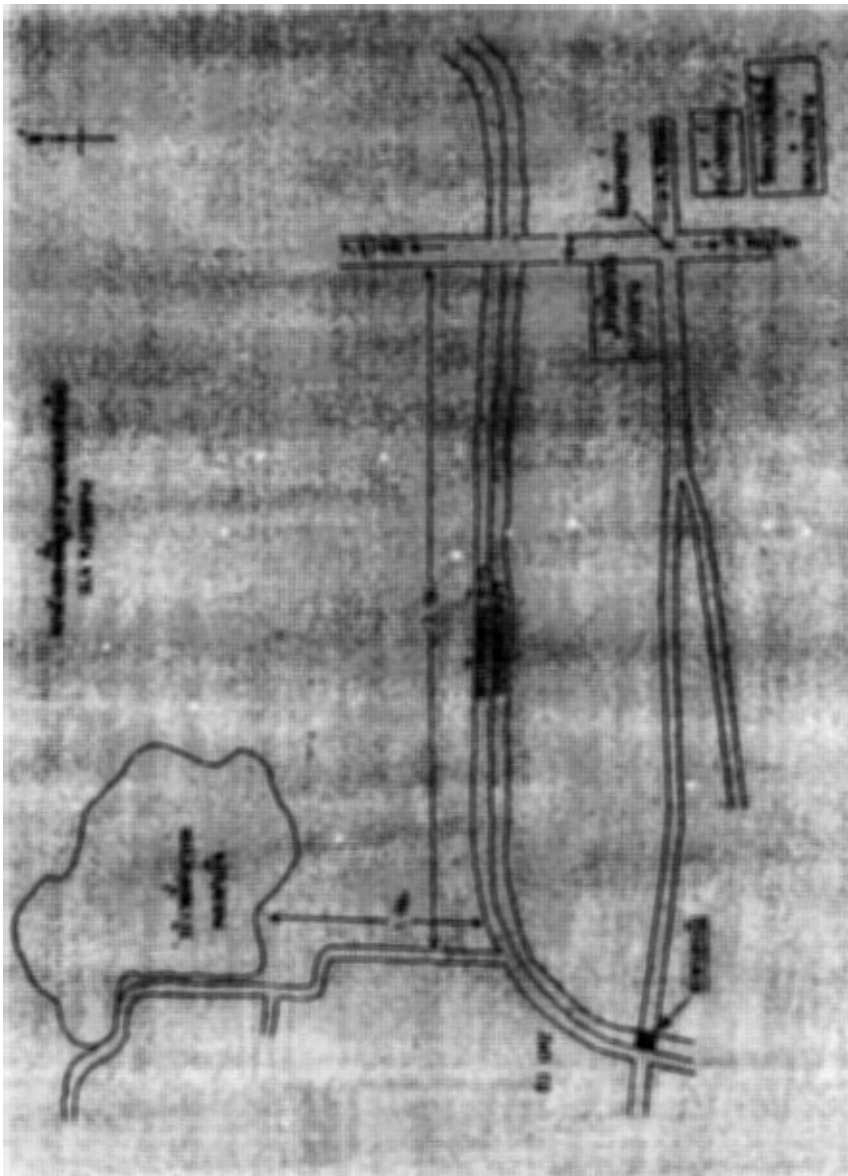
ภาพที่ 4.6 ก-ข ลักษณะที่คืนสาธารณะประโยชน์หนองชุมพล

4.2.2.2 ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ หมู่ 4 และหมู่ 6

คุณสุชาติ จีนคัง ข่างโยธา อบต.บ้านกร่าง ผู้ชี้จุดที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6

4.2.2.2.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ

ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6 มีเนื้อที่ทั้งหมด 327 ไร่ 3 งาน 99 ตารางวา มีอาณาเขตทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตกจดที่ดินที่มีการครอบครอง ทั้ง 4 ด้าน (ภาพที่ 4.7) ที่ดินสาธารณประโยชน์หนองชุมพลนี้เป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสงวนไว้เพื่อให้พลเมืองใช้ร่วมกันเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ประจำหมู่บ้าน โดยมีการประกาศหวงห้ามไว้ เมื่อปี พ.ศ. 2540

ภาพที่ 4.7 ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ ตำบลบ้านกร่าง

4.2.2.2.2 พิกัดที่สาธารณประโยชน์หนองอำปรีอ

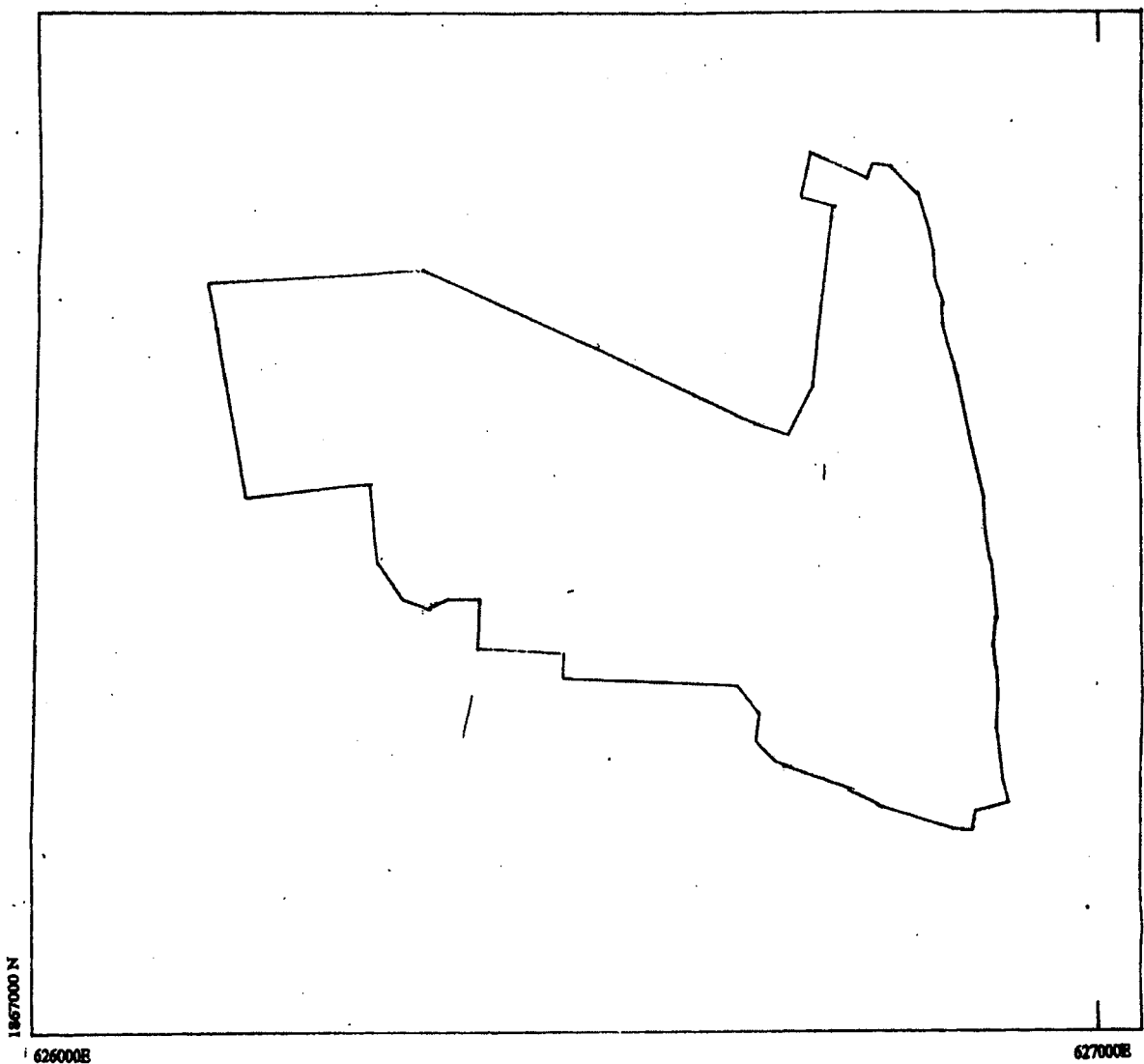
จากการใช้ GPS วัดพิกัดที่ดินสาธารณประโยชน์หนองอำปรีอตั้งอยู่ในพิกัด พิกัด E 626132 N1867282 จากการนำพิกัดที่ได้จากการวัดพื้นที่สาธารณประโยชน์ หนองอำปรีอ แปลงเป็นแผนที่ได้แผนที่ดังภาพที่ 4.8

แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์(หนองอำปรีอ)

หมู่ที่ 4,6 ต.บ้านกร่าง อ.เมือง จ.พิษณุโลก

เนื้อที่ประมาณ 327 - 3 - 99 ไร่

มาตราส่วน 1 : 4,000

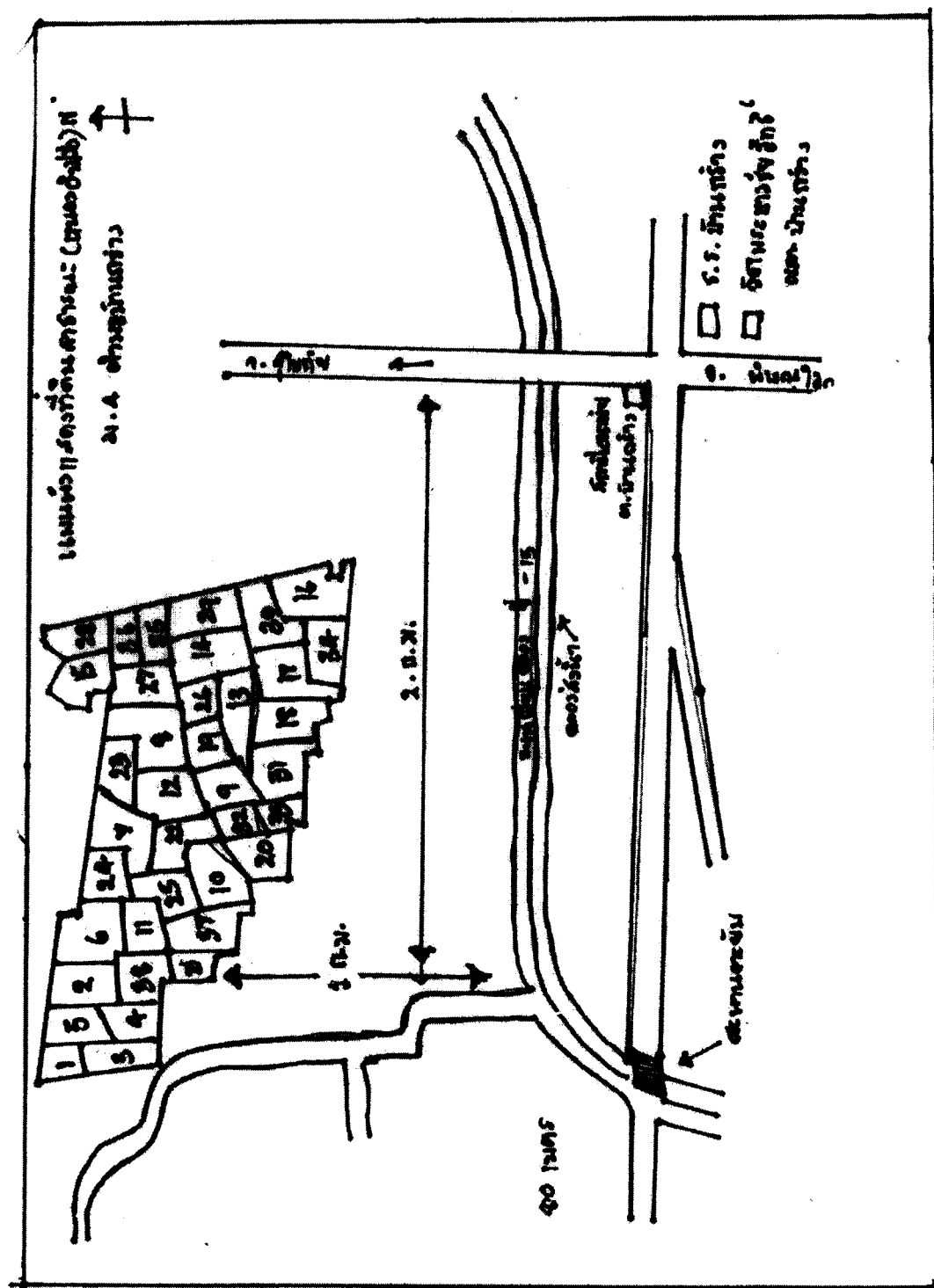
ภาพที่ 4.8 แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ จากการวัดพิกัด

4.2.2.2.3 การใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ

ในพื้นที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ ตำบลบ้านกร่าง ปัจจุบันสภาพไม่เป็นหนอง แต่เป็นคลองส่งน้ำ มีคนในหมู่บ้าน หมู่ที่ 2, 3, 4, 5, 6 และ 11 รูปแบบของการใช้ประโยชน์ในพื้นที่คือ การทำนา จากการสอบถามผู้ครอบครองได้ว่า ได้เข้าใช้พื้นที่ตั้งแต่สมัยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีแนวเขต แต่ใช้วิธีรู้กันเองว่าบริเวณไหนของใคร ผู้เข้าครอบครองพื้นที่สาธารณประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ มีจำนวนรวม 38 คน คิดเป็นพื้นที่ทั้งหมด 327 ไร่ 3 งาน 99 ตารางวา (ภาพที่ 4.9) รายชื่อผู้เข้าครอบครองพื้นที่ดังต่อไปนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	การเข้าใช้ประโยชน์
หมู่ที่ 2		
1	นายป่อง	ทำนา
หมู่ที่ 3		
2	นายเล็ก คงสน	ทำนา
3	นายเวียง ยอดเพชร	ทำนา
4	นายข่อง นาคมี	ทำนา
5	นายบาง เนียมหอม	ทำนา
6	นายเลข เพชรอ่อน	ทำนา
หมู่ที่ 4		
7	นายเบียง ยอดกลิ่น	ทำนา
8	นายเดือน ขำนุช	ทำนา
9	นายสอย ขำนุช	ทำนา
10	นางพื่อน คงสวัสดิ์	ทำนา
11	นายบุญนาค คงสวัสดิ์	ทำนา
12	นางออบ แก้วนก	ทำนา
13	นายนกเหว่า หนูสุข	ทำนา
14	นางหลุยส์ คงสวัสดิ์	ทำนา
15	นายแวน ฤทธิรอน	ทำนา
16	นายสี ฤทธิรอน	ทำนา
17	นายคิ้ว บัวมาก	ทำนา
18	นายทวี บัวมาก	ทำนา
19	นางเมี้ยน รอดคำ	ทำนา
20	นายพวง รอดคำ	ทำนา

ที่	ชื่อ - สกุล	การเข้าใช้ประโยชน์
หมู่ที่ 4		
21	นางแหนบ สุขโชติ	ทำนา
22	นายล้วน โนมน์ส	ทำนา
23	นายอ อ นวลจัน	ทำนา
24	นายโทน มากด้วง	ทำนา
25	นายเหมือน มากด้วง	ทำนา
หมู่ที่ 5		
26	นางลาม กุคช่วง	ทำนา
27	ร.ต.ทวี	ทำนา
28	นายเรียง	ทำนา
29	นายช่วย	ทำนา
30	นายพริก มีคำ	ทำนา
31	นายจง คงสน	ทำนา
หมู่ที่ 6		
32	นางลม จันทร์พุด	ทำนา
33	นายโถม เอมหยวก	ทำนา
34	นายยอด	ทำนา
หมู่ที่ 11		
35	นางลาม กุคช่วง	ทำนา
36	นายน้อย นัยเนตร	ทำนา
37	จ.ส.อ.นิวัตร นุ่มเนตร	ทำนา
38	นายเปรี้ยว	ทำนา

ภาพที่ 4.9 แผนผังแสดงการเข้าครอบครองพื้นที่ที่ดินสาธารณะประโยชน์ทุ่งหนองอำปรีอ
(หมายเลขตามรายชื่อผู้เข้าครอบครอง)

ก.

ข.

ภาพที่ 4.10 ก- ข ลักษณะที่ดินสาธารณประโยชน์ หนองอำปรีอ

4.2.2.3 ที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน หมู่ 10

4.2.2.3.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน

ที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านกร่าง (เนื้อที่ไม่ทราบแน่ชัดเนื่องจากไม่มีการรังวัดจากสำนักงานที่ดิน)

4.2.2.3.2 พิกัดที่สาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน

จากการใช้ GPS วัดพิกัดที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหันในจุดต่างๆ รอบบึง

ได้ผลดังนี้

- จุดที่ 1 พิกัด E 622512 N1865384
- จุดที่ 2 พิกัด E 622832 N1865431
- จุดที่ 3 พิกัดมุม E 623244 N1865499
- จุดที่ 4 พิกัดมุม E 623350 N1865205
- จุดที่ 5 พิกัดมุม E 623266 N1864799
- จุดที่ 6 พิกัดมุมโค้ง E 623142 N1864668
- จุดที่ 7 พิกัดมุมโค้ง E 622914 N1864587
- จุดที่ 8 พิกัดมุม E 622859 N1864426
- จุดที่ 9 พิกัดมุม E 622588 N1864363
- จุดที่ 10 พิกัดมุม E 622526 N1864372
- จุดที่ 11 พิกัดกลาง E 622061 N1864506
- จุดที่ 12 พิกัดมุมใต้ตอก E 621876 N1864518
- จุดที่ 13 พิกัดหน้าศาลา E 621829 N1865013
- จุดที่ 14 พิกัดมุม E 621853 N1865070
- จุดที่ 15 พิกัดมุมโค้ง E 622077 N1865252
- จุดที่ 16 พิกัดมุมโค้ง E 622283 N1865319

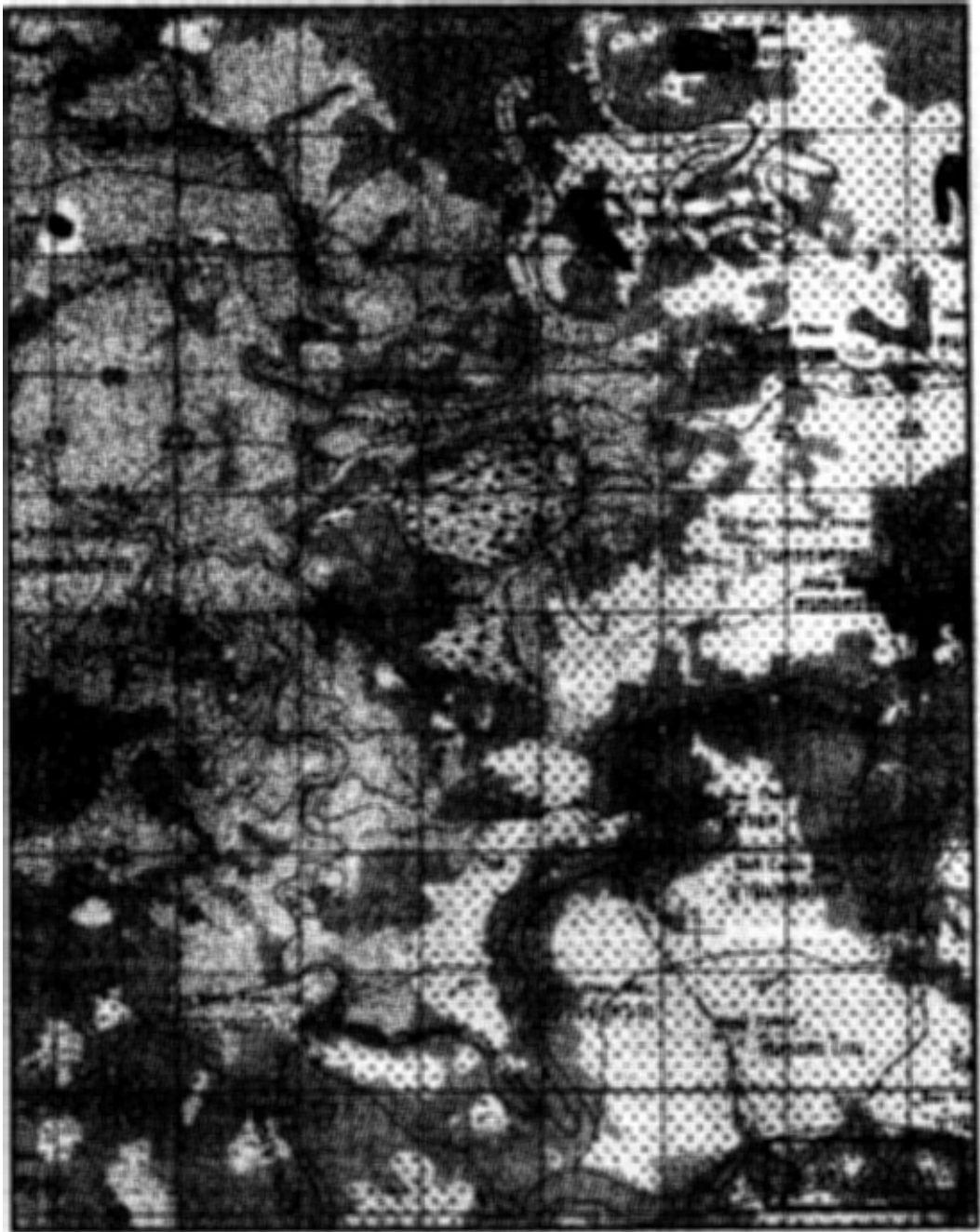
จากการนำพิกัดที่ได้จากการวัดพื้นที่สาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน แปลงเป็นแผนที่ได้แผนที่ดังภาพที่ 4.11

แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์ บึงแม่ระหัน

ต.บ้านกร่าง อ.เมือง จ.พิษณุโลก

มาตราส่วน 1: 50,000

(เนื้อที่ไม่ทราบแน่ชัดเนื่องจากไม่มีการรังวัดจากสำนักงานที่ดิน คาดว่าประมาณ 800 ไร่)

ภาพที่ 4.11 แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์บึงแม่ระหัน จากการวัดพิกัด

4.2.2.3.3 การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์บึงแม่ระหัน

บึงแม่ระหัน ยังคงมีสภาพเป็นบึง ทางตำบลสงวนไว้เป็นแหล่งเก็บน้ำ และเป็นที่พักผ่อนยังไม่มีผู้ใดเข้าครอบครอง (ภาพที่ 4.12)

ก.

ข.

ภาพที่ 4.12 ก- ข ลักษณะที่ดินสาธารณะประโยชน์บึงแม่ระหัน

4.2.2.4 ลักษณะและรูปแบบการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง

มีการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง 2 บริเวณคือหนองชุมพล และหนองอำปรีอ ผู้ที่เข้าไปใช้ประโยชน์คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11 ครอบครองพื้นที่รวม 504 ไร่ 2 งาน 159 ตารางวา รูปแบบของการใช้ประโยชน์ในพื้นที่คือ การทำนา จากการสอบถามผู้ครอบครองได้ว่าได้เข้าใช้พื้นที่ตั้งแต่สมัยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีแนวเขต แต่ใช้วิธีรู้กันเองว่าบริเวณไหนของใคร โดยในอดีตพื้นที่เหล่านี้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าและประชาชนค่อยๆ เข้าใช้พื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จนถึงปัจจุบันนี้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาการใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณขอบเขต ลักษณะประเภท และรูปแบบการเข้าใช้ประโยชน์ของพื้นที่ดินสาธารณะในจังหวัดพิษณุโลก โดยเน้นศึกษาและลงพื้นที่สำรวจในรายละเอียดใน จังหวัดพิษณุโลกซึ่งได้แก่ ตำบลบ้านกร่าง วิธีการศึกษาเริ่มด้วยการศึกษาริบทของพื้นที่สาธารณะในตำบลจากเอกสาร ประกาศพระราชบัญญัติทางหลวง พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน ศึกษาขนาดและขอบเขตจากการสำรวจพื้นที่ และศึกษาจากแผนที่ต่างๆ ทำการศึกษาขอบเขตของพื้นที่สาธารณะประโยชน์โดยใช้เครื่องจีพีเอสวัดพิกัดทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ และศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์จากการการสัมภาษณ์ สำรวจและถ่ายภาพตามสภาพจริง

ผลการศึกษาพบว่าจังหวัดพิษณุโลก มีเนื้อที่ 10,815.8 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,759,909 ไร่ คิดเป็น 6.37 % ของพื้นที่ภาคเหนือและ 2.1 % ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีที่ดินสาธารณะที่มี นสล. จำนวนทั้งสิ้น 583 แปลง รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 42,852 ไร่ 905 งาน 28,097.5 ตารางวา หรือคิดเป็น 0.73 % ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งแบ่งออกเป็นพื้นที่ที่เป็นหนอง คลอง บึง 420 แปลง รวมเป็นพื้นที่ 23,050 ไร่ 679 งาน 20,442.7 ตารางวา และพื้นที่ที่ดิน 163 แปลง รวมเป็นพื้นที่ 19,802 ไร่ 226 งาน 7,654.8 ตารางวา อำเภอเมือง มีที่ดินสาธารณะที่มี นสล. จำนวนทั้งสิ้น 48 แปลง รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 2,948 ไร่ 145 งาน 2,857 ตารางวา หรือคิดเป็น 0.042 % ของพื้นที่จังหวัด

เมื่อทำการศึกษาในตำบลบ้านกร่างมีพื้นที่สาธารณะประโยชน์ทั้งหมด 4 แปลง พื้นที่ 533 ไร่ 159 ตารางวา (ไม่รวมพื้นที่ของบึงแม่ระหันและหนองบอน เนื่องจากไม่มีการออกหนังสือ นสล. จึงไม่ทราบพื้นที่ที่แน่นอน) คิดเป็น 1.4 % ของพื้นที่ตำบล พื้นที่ที่มีการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ตำบลบ้านกร่าง 2 บริเวณคือหนองชุมพล และหนองอำปรีอ ผู้ที่เข้าไปใช้ประโยชน์คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11 ครอบครองพื้นที่รวม 504 ไร่ 2 งาน 159 ตารางวา รูปแบบของการใช้ประโยชน์ในพื้นที่คือ การทำนา จากการสอบถามผู้ครอบครองแล้วว่าได้เข้าใช้พื้นที่ตั้งแต่สมัยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีแนวเขต แต่ใช้วิธีรู้กันเองว่าบริเวณไหนของใคร โดยในอดีตพื้นที่เหล่านี้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าและประชาชนค่อยๆ เข้าใช้พื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จนถึงปัจจุบันนี้

5.2 อภิปราย

การศึกษาการใช้พื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์ในจังหวัดพิษณุโลก มีขอบเขตอยู่ในพื้นที่สาธารณะประโยชน์ที่มี นสล. มิได้รวมที่ดินที่เป็นที่สาธารณะที่ไม่มี นสล. จากการสำรวจพบว่าในตำบลที่สำรวจยังมีพื้นที่ดินจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นพื้นที่ตกสำรวจ ซึ่งเป็นที่ดินสาธารณะ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดๆ ลักษณะการใช้ที่ดินเกือบทั้งหมด 98% ถูกใช้ไปในการทำนา และยังมีที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งเป็นทุ่งหญ้า ประชาชนได้นำสัตว์เข้ามาเลี้ยง โดยมีบริเวณไม่มากซึ่งเป็นพื้นที่ดินติดกับถนนสาธารณะ ปัญหาโดยรวมของที่ดินสาธารณะประโยชน์บริเวณนี้ยังไม่ได้ปรากฏชัดเจน ทางราชการถือว่าผู้เข้าไปครอบครองพื้นที่เหล่านี้เป็นผู้บุกรุก เนื่องจากเข้าใช้พื้นที่เกือบทั้งหมดถูกใช้ในการทำนา จึงไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในการสำรวจระยะเวลาที่ห่างกันพบว่ารายชื่อผู้เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่บางรายเปลี่ยนไปไม่ใช้รายชื่อเดิม จึงอาจถือได้ว่ามีการโอนถ่ายกรรมสิทธิ์ในการเข้าใช้ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่ได้ว่ามีการขายสิทธิการเข้าใช้ประโยชน์จากที่ดินสาธารณะเหล่านี้

ที่ดินสาธารณะประโยชน์ในจังหวัดพิษณุโลก ส่วนที่ไม่มีการบุกรุก เข้าทำประโยชน์หรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากสภาพเดิม พื้นที่สาธารณะทั้งหมด พื้นที่สาธารณะเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำเป็นคลอง เป็นบึง จึงยังคงอยู่ให้อยู่ในสภาพเดิม ซึ่งควรมีมาตรการที่จะทำนุบำรุงรักษาไว้ให้เป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน เพราะที่ดินสาธารณะเหล่านี้มีสภาพตามธรรมชาติที่จะส่งผลต่อสภาพแวดล้อม สุขภาพ และความปลอดภัยโดยรวมของคนในตำบล และชุมชนอื่นๆ

ตามนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจน และประชาชนที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ และนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน รัฐบาลจึงได้ให้กรมที่ดินนำที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกัน มาจัดให้ราษฎรเข้าทำประโยชน์ ตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนั้นที่ดินสาธารณะประโยชน์บางแห่งที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์จึงสามารถจัดอยู่ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่สามารถจัดให้ราษฎรเข้าทำประโยชน์ ซึ่งในความเป็นจริงราษฎรได้เข้าใช้พื้นที่ดินเหล่านั้นทำประโยชน์อยู่แล้ว มิได้ปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าปราศจากประโยชน์

ที่ดินสาธารณะหนองชุมพล ตำบลบ้านกร่าง จากที่รกร้างว่างเปล่าในอดีตเปลี่ยนเป็นพื้นที่ในการทำนา ในด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปยังเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสภาพดีไม่จัดว่าเป็นมลภาวะ ในด้านระบบนิเวศเปลี่ยนไปจากเดิมซึ่งเป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายของพืชพันธุ์เปลี่ยนเป็นระบบนิเวศทุ่งนาที่มีข้าวเป็นพืชเด่น ในด้านแหล่งอาหารและอาชีพเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวจึงเป็นแหล่งอาหารและก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

ที่ดินสาธารณะทุ่งหนองอำปรีอ จากหนองน้ำและที่รกร้างว่างเปล่าในอดีตเปลี่ยนสภาพเป็นคลองส่งน้ำและพื้นที่ในการทำนาในด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปยังเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสภาพดีไม่จัดว่าเป็นมลภาวะ และยังคงสภาพเป็นแหล่งน้ำ ในด้านระบบนิเวศเปลี่ยนไปจากเดิมซึ่งเป็น

ระบบนิเวศจากหนองน้ำเป็นคลองส่งน้ำซึ่งมีการคัดแปลงจากธรรมชาติเล็กน้อย ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่เปลี่ยนไปบ้าง และจากที่รกร้างที่มีความหลากหลายของพืชพันธุ์เปลี่ยนเป็นระบบนิเวศทุ่งนาที่มีข้าวเป็นพืชเด่น ในด้านแหล่งอาหารและอาชีพเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวจึงเป็นแหล่งอาหารและก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ และที่สำคัญเป็นแหล่งน้ำใช้สำหรับการเกษตรของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินเหล่านี้ เนื่องจากที่ดินสาธารณะประโยชน์เหล่านี้ถูกสงวนไว้เพื่อเป็นที่สาธารณะประจำหมู่บ้าน ได้มีการทำนา เลี้ยงสัตว์ ในที่ที่มีน้ำใช้ตลอดปีควรจะให้ประชาชนเข้าทำนาหรือทำสวนเพื่อก่อให้เกิดรายได้กับประชาชนในหมู่บ้านต่อไป เหมาะกับการปฏิรูปที่ดินในการใช้พื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยรัฐอาจดำเนินการจัดการโดยให้ผู้ที่เข้าใช้ประโยชน์ในปัจจุบันเช่าจากรัฐ ถ้ามีการเปลี่ยนถ่ายโอนการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่รัฐจะสามารถควบคุมได้ และควรทำการสำรวจต่อไปในพื้นที่สาธารณะที่ตกสำรวจ แต่ยังเป็นพื้นที่ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน

บรรณานุกรม

- กรมที่ดิน กองสำรวจและคุ้มครองที่ดินของรัฐ (2538) การคุ้มครองที่ดินของรัฐ การควบคุมที่ดินของรัฐ การรังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย
- วนิดา พรไพบุรณ์ (2535) แนวทางปฏิบัติในการตรวจพิสูจน์ที่ดิน ในเขตป่าไม้ที่มีการแจ้งการครอบครอง (ส.ค. 1) กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- วนิดา พรไพบุรณ์ (2540) เอกสารประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ดินที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรทราบ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- มหาวิทยาลัยนเรศวร (2547) แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับกรณีน้ำท่วมอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และกรณีศึกษาแนวทางการจัดการระบบพัฒนาคลองและแหล่งน้ำในจังหวัดพิษณุโลก
- เทวินทร์ ยอดสวัสดิ์ (2544) การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินในเขตนิกมสร้างตนเอง : กรณีศึกษานิกมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก

นสท. พื้นที่สาธารณประโยชน์ตำบลบ้านกร่าง

จังหวัดพิษณุโลก

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

เลขที่ ๓๕๓๓๓

กิตติเลขที่ ๕๔๑ รวาง ๕ น. ๓ อ.

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๘ ตี๋ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ อธิบดีกรมที่ดิน

ออกหนังสือสำคัญฉบับนี้เพื่อแสดงเขตของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภท

โฉนดเมืองไชยประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๖ ตำบล บ้านกว้าง

อำเภอ เมืองพิษณุโลก จังหวัด พิษณุโลก ไว้ดังนี้

ที่ดินแปลงนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๓๒๗ ไร่ ๓ งาน

๕๕ ตารางวา อยู่ในความดูแลรักษาของ กระทรวงมหาดไทย

(ทุ่งหนองอาบปลือ)

มีแนวเขตตามรูปแผนที่แสดงเขตคำนวณตั้งหนังสือสำคัญฉบับนี้

หนังสือสำคัญฉบับนี้ ออกให้ ณ วันที่ ๑๒ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕

(นายรัฐันต์ ศิริโรจน์)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมที่ดิน

ประทับตราประจำตำแหน่ง

พิมพ์

กรมการที่ดิน - แผนผังที่ดิน

จังหวัด...

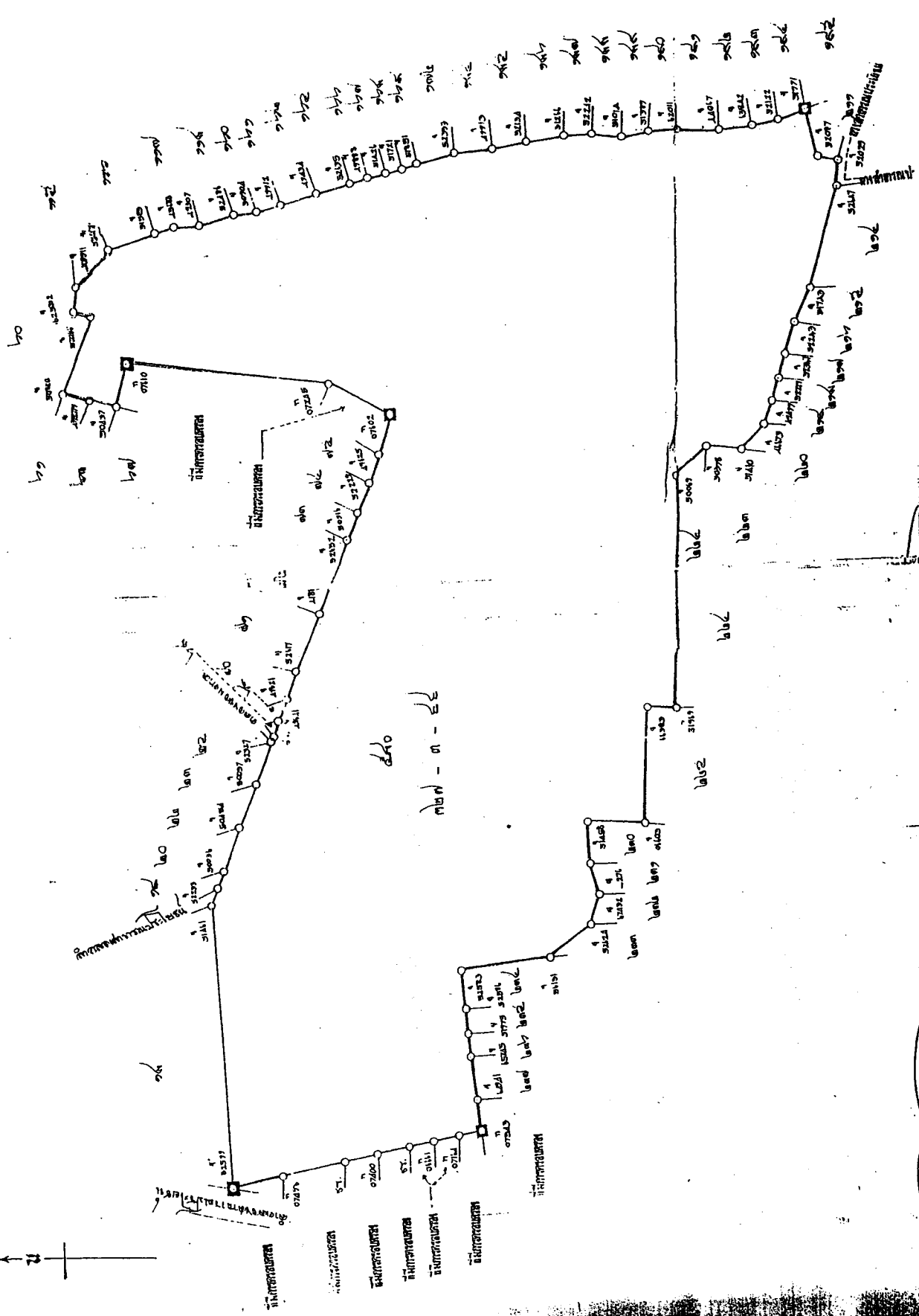
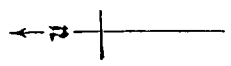
ตำบล...

จังหวัด...

ตำบล...

มาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐

มาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐

๕๕๐

๕๕๐

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

รูปถ่ายทางอากาศชื่อ บ้านกร่าง เลขที่ พล. ๐162

ที่ดินเลขที่ _____ ระบายเลข 5061 IV แดงที่ 87

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๘ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม

โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ อธิบดีกรมที่ดิน

ออกหนังสือสำคัญฉบับนี้เพื่อแสดงเขตของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภท ป่า

ป่าไผ่ ป่าเต็งรัง ซึ่งตั้งอยู่ที่ บ้านกร่าง ตำบล บ้านกร่าง

อำเภอ ไผ่ จังหวัด พิจิตร ไทย ไร่ ๖๐

ที่ดินแปลงนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๑๖๖ ไร่ ๖ งาน

๖๐ ตารางวา อยู่ในความคุ้มครองของ กรมมหาดไทย (แผนกจัดการที่ดิน)

มีแนวเขตตามรูปแผนที่แสดงเขตที่ดินหลังหนังสือสำคัญฉบับนี้

หนังสือสำคัญฉบับนี้ ออกให้ ณ วันที่ 24 เดือน มกราคม พุทธศักราช 2540

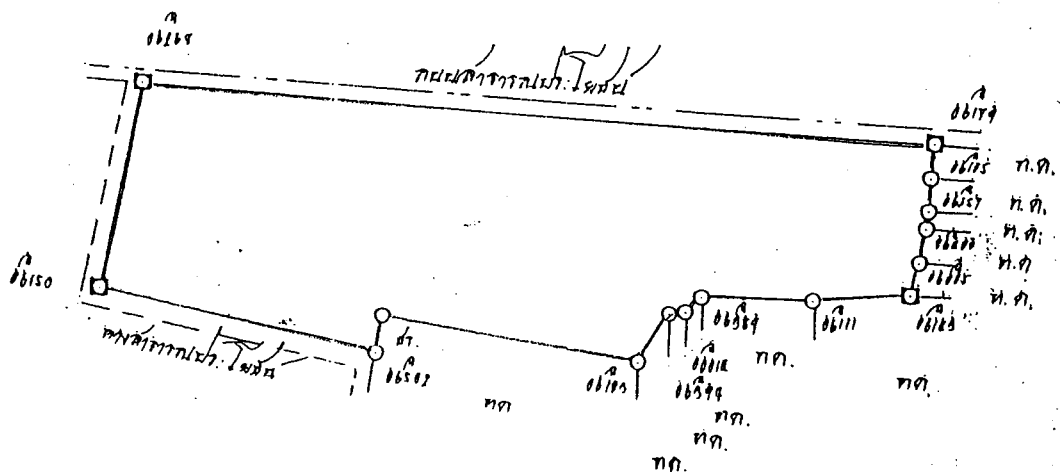
ประทับตราประจำตำแหน่ง

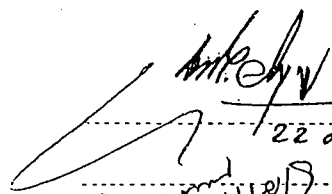
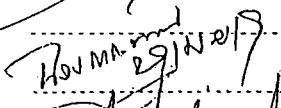
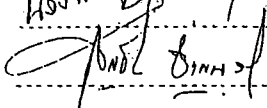
[Handwritten signature and date]

รูปแผนที่

มาตราส่วนในระวาง ๑: _____

มาตราส่วน ๑: ๕๐๐๐

 เจ้าพนักงานกักตุน
 22 ธ.ค. 22
 หัวหน้าการ

 29 ธ.ค. 22
 ผู้ตรวจแผนที่

 ผู้เขียนแผนที่